

Nr 25.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egen-
domar; given Stockholms slott den 13 januari 1928.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt i punkterna 1:o—17:o.

GUSTAF.

B. v. Stockenström.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 januari 1928.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Stockenström anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egen- domar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande:

1:o.

Det i Gillberga socken av Södermanlands län belägna skattlagda kronofisket nät- och notfisket Strukarne nr 1 är för statsverkets räkning utarrenrat för tiden från den 1 januari 1909 till 1928 års slut mot ett årligt arrende av 25 kronor.

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev till kammarkollegium den 22 mars 1850 har ifrågavarande fiske bibehållits åt kronan, enär detsamma såsom beläget i *Bihang till riksdagens protokoll 1928. 1 saml. 20 häft. (Nr 25.)*

*Kronofisket
Strukarne
nr 1 i Söder-
manlands län.*

Hjälmare segelled ansetts i framtiden kunna bliva ett hinder för segelfarten i likhet med det därförut enligt Kungl. Maj:ts brev den 13 april 1847 nedlagda Qvicksundsfisket.

Med anledning av kronofiskets arrendeledighet med utgången av år 1928 har år 1927 av domänintendenten i länet med biträde av fiskeritillsyningsmannen J. E. Gustafsson hållits arrendeuppskattning å fisket.

Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland av lantmäteristyrelsen verkställd utredning rörande fiskets belägenhet jämte ett kartutdrag ävensom en av Anders Mörn år 1731 upprättad karta över fisket, inhämtas bland annat följande.

Fisket är beläget i Östra eller Lilla Hjälmaran emellan Öster och Väster Rekarne härad i Gillberga socken och ligger, enligt en i skattningsinstrument av den 22 maj 1742 intagen beskrivning, »i öppna sjön söder om en lerås, som framgår i Hjälmaresund emellan den stora eller västra och den lilla eller östra Hjälmaran och skilt genom ett stengrund, Karlskulle benämnt, i tvenne fisken, den stora och den lilla Strukan kallade, det förra emellan Hjälmaresund och Karlskulle och det senare emellan Karlskulle på östra sidan och Kvissla å, som går nederåt Hyndevads kronoålfiske, bägge uti djupet, varest segelleden även framgår över förberörda fisken linie recta».

Ifrågavarande fiske har, enligt skattningsinstrumenten, tillföre ansetts för oundgängligen förenat med Hyndevads ålfiske, emedan ålfiskets tilldräkt vore utur Stora Hjälmaran in uti den lilla genom fisket i Strukarnes djup åt Kvissla å och så vidare till Hyndevads ålfiske, men har sedermera med stöd av Kungl. Maj:ts förordning den 18 december 1766 blivit skilt från berörda ålfiske. Enligt gällande arrendekontrakt är arrendatorn förbjudet att så nyttja Strukarnes fiske, att Hyndevads ålfiske på något sätt förnäras.

Uppskattningsmännen framhålla bland annat följande.

Därest fisket, som är taxerat till 300 kronor, skulle fortfarande utarrenderas, borde arrendetiden såsom hittills bestämmas till 20 år med hänsyn till det jämförelsevis obetydliga arrendebeloppet och de ofta återkommande arrendeuppskattningarna, som näppeligen tjänade till något men vållade statsverket ej obetydliga avbrändningar å arrendebeloppet. Vad anginge arrendebeloppets storlek, syntes 40 kronor vara skäligt. Det vore emellertid att märka, att detta värde vore synnerligen svårt att exakt angiva, alldenstund gränserna för fisket, om också angivna i arrendekontraktet, dock i verkligheten ej läte sig lika klart och tydligt markeras, beläget som fisket vore i öppna sjön utan någon strand till ledning. Vid ett utbudande av fisket på auktion kunde möjligen en spekulant vara villig betala högre arrende än det nu utgående eller föreslagna. Lätt nog framkomme emellertid då behovet av fullständigt utprickande av kronans fiskvatten, föranledande upprepade kostnader och besvär utan motsvarande vinst. Vid sagda förhållande finge uppskattningsmännen hemställa om optionsrätt vid eventuell utarrendering för nuvarande arrendatorn av fisket, kaptenen E. von Celsing å Biby, vilken med förfäder innehaft fisket i 100 år med endast ett avbrott och vidtagit åtgärder för fiskets skyddande.

Med avseende emellertid å vad ovan framhållits rörande svårigheten att angiva fiskets gränser har det syntes uppskattningsmännen, att enda rationella åtgärden såsom medförande bästa behållning för statsverket vore, att kronan avhände sig fisket och att detsamma försåldes till ägaren av Biby

gård, vilken fastighet mötte i gränsen såsom största strand- och vattenägaren. Av honom kunde även förväntas största garantier för rationellt bedrivande och skydd av fisket. Kunde ej dylik hemställan medgivas, hava uppskattningsmännen förordnat försäljning å auktion framför ny utarrendering. Fiskets saluvärde har uppskattats till 1,000 kronor att betalas vid tillträdet.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens yttrande och förslag.

Fiskeriintendenten i östra distriktet har framhållit följande.

Någon anledning till erinran mot det föreslagna arrendebeloppet eller saluvärdet syntes icke föreligga. Då vidare kostnaderna för med vissa mellanrum företagna uppskattningar, eventuellt även besiktningar eller inspektioner, syntes åstadkomma proportionsvis allt för dryga avbränningar av arrendeinkomsten och då någon anledning icke förelåge till antagande, att värdet av fisket skulle komma att ökas eller att fisket skulle kunna bli värdefullt för staten i och för egen drift, finge fiskeriintendenten instämma i uppskattningsmännens förslag om i första rummet försäljning och i andra rummet arrende med optionsrätt för nuvarande innehavaren.

Skulle anses, att fisket såsom beläget i allmänna segelleden i framtiden skulle kunna bli till hinder för segelfarten, borde vid utarrendering eller försäljning förbehåll göras därom att blivande innehavare ej finge driva fisket så, att sjöfarten tillfogades hinder.

Lantbruksstyrelsen har såsom eget utlåtande åberopat fiskeriintendentens berörda yttrande.

Domänstyrelsen har på de i ärendet anförda skäl och då, även om under instundande arrendeperiod skulle kunna erhållas ett arrende för fisket av 40 kronor, domänverkets behållning av arrendet syntes bli synnerligen ringa, om hänsyn toges till de omkostnader, som oundgängligen vore förenade med fiskets förvaltning, hemställt om åtgärder för fiskets försäljning.

Under åberopande av den lämnade utredningen får jag tillstyrka fiskets försäljning och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att det i Gillberga socken av Södermanlands län belägna skattlagda kronofisket nät- och notfisket Strukarne nr 1 må försäljas

antingen till fiskets arrendator, kaptenen E. von Celsing, för en köpeskilling av 1,000 kronor att betalas kontant vid tillträdet samt under villkor i övrigt, *att* fisket försäljes i det skick, vari det vid tillträdet finnes, *att* fisket må med äganderätt tillträdas den 1 januari 1929, *att* innehavaren ej må driva fisket så, att sjöfarten i allmän segelled tillfogas hinder eller att Hyndevads älfiske på något sätt förnärmas, *att* fisket skall i jordboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å fisket för tiden efter tillträdesdagen

belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fänget och andra med köpet förenade utgifter,

eller, därest bemälde von Celsing icke begagnar sig av nämnda medgivande att förvärva fisket, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 1 januari 1929 och med förbehåll om fiskets bedrivande på sätt ovan sagts.

2:o.

Rödje nr 1 i
Östergötlands
län.

Kronoegendomen 1 mantal Rödje nr 1 i Trehörna socken av Östergötlands län är — med undantag av den jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 14 maj 1910 fransålda lägenheten Bygget — utarrenderad för tiden från den 14 mars 1911 till den 14 mars 1931 mot en årlig avgäld av 625 kronor.

Den 30 augusti 1926 nedbrann genom vådeld egendomens ladugård och ett denna vidbyggt körhus. Med anledning härav anmodade domänstyrelsen länsstyrelsen att föranstalta om besiktning å egendomen genom domänintendenten i länet för uppgörande av förslag till erforderlig nybyggnad ävensom undersökning, huruvida det kunde finnas mera ekonomiskt för kronan att söka avyttra egendomen och huru arrendatorn ställde sig till denna fråga.

Vid sålunda verkställd besiktning å egendomen, som ägde rum 1926, utröntes, att i brandskadeersättning för den brunna ladugården med körhus betalats 6,575 kronor samt att ny byggnad i den brunnas ställe skulle kunna uppföras för en kostnad av omkring 6,600 kronor, därest erforderligt virke, ungefär 4,800 kubikfot, erhöles från egendomens skog. Av egendomens övriga åbyggnader tarvade boningshus, bod och drängstuga nybyggnad under nästinstundande arrendeperiod.

Med avseende härå har *besiktningsmannen* anført, att kostnaden för nybyggnad av ladugård ej torde motivera försäljning av egendomen, vilken jämväl representerade ett ej obetydligt skogskapital. Däremot kunde ifrågasättas, huruvida kostnaden för övrig erforderlig nybyggnad kunde förräntas, en fråga som dock bleve aktuell först under nästa arrendeperiod. Frågan om egendomens vidare bebyggande eller försäljning borde därför anstå och avgöras i samband med förslag till egendomens disposition efter nu löpande arrendeperiods utgång. Nuvarande arrendatorn av egendomen, som gått från far till son i nära 60 år, vore helt naturligt mycket fästad vid egendomen. Han hade ock förklarat, att han ogärna ville lämna densamma och att han, om försäljning komme till stånd, under vissa villkor vore köpare.

Under återopande av vad besiktningsmannen anført har *länsstyrelsen* ansett det vara för kronan förmånligast, att egendomen under nuvarande arrendeperiod bibehölles i kronans ägo samt att arrendatorn tillätes uppföra ny ladugårdsbyggnad å egendomen.

Överjägmästaren i östra distriktet har förklarat, att för skogsväsendets skull icke ringaste anledning finnes att i kronans ägo behålla vare sig egendomen i dess helhet eller någon del av densamma, så mycket mindre som den på grund av sitt avlägsna läge från jägmästarens och kronojägarens bostadsorter, omkring 4 mil, vore svårskött.

De av domänstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1926 tillkallade sakkunniga för utredning angående vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk (*kronojordstyckningsakkunniga*) hava efter besiktning å egendomen år 1926 funnit, att densamma på grund av den ringa inägoarealen ej lämpligen kunde styckas men att, med hänsyn till de förestående nybyggnadsarbetena och då arrendatorn, inom vilkens släkt egendomen brukats sedan 1871, önskade förvärva gården, egendomen borde hembjudas arrendatorn, eventuellt efter frånskiljande av någon del av skogsmarken.

På föranstaltande av domänstyrelsen har under år 1927 hallits uppskattningsförrättning å egendomen. Av instrument häröver med tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Joh. Er. Linder år 1908 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 12 kilometer från Tranås med järnvägsstation, har enligt nyssberörda ägobeskrivning, med frånräknande av området för lägenheten Bygget, en areal av 169.691 hektar, därav 15.704 hektar tomt och åker, 52.109 hektar äng, 100.174 hektar avrösningsjord och 1.704 hektar impediment.

Akerjorden består av stenuppfylld sand- och grusjord bemängd med jordsten. Egendomens taxeringsvärde utgör för jordbruket 14,700 kronor och för skogen 14,100 kronor.

Förutom att ny ladugårdsbyggnad behövde uppföras i den brunnas ställe vore enligt *uppskattningmännens* förmenande även boningshus, drängstuga och bod i behov av snar nybyggnad. Dock syntes de användbara under en ny tioårig period.

Någon framställning om förvärv av jordbrukslägenheter under åborätt eller av egnahemslägenheter från egendomen hade icke inkommit, och ej heller hade någon del av egendomen ansetts därtill lämplig.

Egendomens saluvärde har uppskattats till 39,500 kronor, därav 3,000 kronor för åbyggnader, 21,000 kronor för växande skog och 600 kronor för kapitaliserad allmäningsutdelning. Arrendevärdet har uppskattats till 850 kronor.

I betraktande därav, att arrendatorn, som vore berättigad att fordra återuppförande av den nedbrunna ladugårdsbyggnaden och dessutom ej vore skyldig avträda arrendet förr än den 14 mars 1931, vid en försäljning redan nu gjorde en avsevärd förlust dels genom avsaknad av ladugård och dels i form av ränteförluster på före denna tid erlagda köpeskillingslikvider, hava uppskattningmännen föreslagit, att ovan angivna saluvärde för arrendatorns vidkommande finge sänkas till 36,500 kronor.

Arrendatorn av egendomen, Sanfrid Gustavsson, har förklarat sig önska inköpa egendomen för sistnämnda belopp, under villkor att betalningen finge erläggas under 6 år med $\frac{1}{6}$ årligen och utan ränta å ogulden köpeskilling.

Överjägmästaren har intet haft att erinra mot det ståndsskogen åsatta värdet.

Länsstyrelsen har tillstyrkt, att egendomen måtte försäljas till nuvarande arrendatorn Gustavsson för det av uppskattningsmännen åsatta saluvärdet, 36,500 kronor.

Efter det domänstyrelsen emottagit från arrendatorn infordrad förnyad förklaring, att han vore villig inköpa ifrågavarande egendom i befintligt skick för nämnda köpeskillning av 36,500 kronor med tillträdesrätt den 14 mars 1928, har styrelsen i skrivelse den 17 juni 1927 hemställt om åtgärder för kronoegendomens försäljning.

Departements-
chefen.

Med instämmande i försäljningsförslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Rödje nr 1 i Trehörna socken av Östergötlands län må försäljas till nuvarande arrendatorn av egendomen, Sanfrid Gustavsson, för en köpeskillning av 36,500 kronor samt under villkor i övrigt att egendomen må med äganderätt tillträdas den 14 mars 1928, därvid nu gällande arrendekontrakt angående egendomen skall upphöra att gälla; att egendomen försäljes i det skick, den vid tillträdet finnes, utan rätt för köparen till skadestånd av kronan i anledning av vare sig avsaknad efter den senast å egendomen timade eldsvådan av ladugårdsbyggnad eller arrendetidens avbrytande; att köpeskillningen skall erläggas med en sjättedel vid tillträdet och en sjättedel den 14 mars varje av nästpåföljande fem år; att köpeskillningen skall inbetalas till länsstyrelsen i länet; att köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats; att egendomen skall i jordboken upptagas under titeln allmänt frälse; att köparen skall ansvara för alla å egendomen efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse.

3:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Fristad nr 1 i Skärkinds socken av Östergötlands län är utarrenderad för tiden från den 14 mars 1921 till den 14 mars 1928 emot ett årligt arrende av 1,200 kronor.

Fristad nr 1
i Östergöt-
lands län.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av t. f. distriktslantmätaren Frithiof Engström 1917 kopierad och kompletterad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från järnvägsstationen Skärkind och 20 kilometer från Söderköping, innehåller en areal i två på obetydligt avstånd från varandra belägna skiften av 56.813 hektar, varav 22.759 hektar åker, tomt och dylikt, 0.386 hektar äng, 33.284 hektar avrösningsjord och 0.384 hektar impediment. I denna areal ingår ej för järnväg exproprierad mark.

Åkerjorden, som utgöres av lera på lerbotten, är täckdikad och i god kultur utom en mindre del därav, som lider av vatten. Utmarken lämnar dåligt bete.

Av åbyggnaderna äro boningshuset, drängstugan med brygghus, vagn- och vedbod samt svinhus i behov av nybyggnad, varemot de övriga husen av arrendatorn försatts i gott stånd.

Egendomen är åsatt ett taxeringsvärde av 30,500 kronor, därav 7,000 kronor skogsvärde.

Uppskattningsmännen hava ansett, att under kommande arrendeperiod nybyggnad bör utföras av boningshus för 6,500 kronor och av tvättstuga med vedbod för 1,250 kronor, varjämte svinhuset bör inredas i stallet. Medgives fritt virke från egendomens skog, böra nämnda byggnadskostnader minskas med virkets rotvärde.

Någon framställning om förvärvande av eget hem å egendomen hade ej ingått, och hava uppskattningsmännen ej funnit någon del av egendomen därtill lämplig.

Egendomen, som ansetts böra ånyo utarrenderas, har åsatts ett arrendevärde av 1,140 kronor, varjämte föreslagits optionsrätt för den nuvarande arrendatorn vid den förnyade utarrenderingen.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besök 1926 å egendomen funnit densamma med hänsyn till de förestående byggnadskostnaderna böra försäljas och därvid utbjudas odelad, enär det från huvudlotten skilda skiftet, å kartan utmärkt med litt. E och innehållande allenast omkring 3 hektar åker och $\frac{1}{2}$ hektar äng jämte skogsmark, vore för litet såsom självständig brukningsdel, även om till detsamma lades åkerjorden å omkring 3.5 hektar till lotten litt. C å kartan.

Med anledning av vad de sakkunniga sålunda ifrågasatt har domänstyrelsen låtit under 1927 i vederbörlig ordning uppskatta egendomens saluvärde, och utvisar protokollet över förrättningen, att saluvärdet beräknats

till 42,390 kronor, därav 5,340 kronor för åbyggnader och 22,155 kronor för växande skog, samt att egendomens nuvarande arrendator Albin Johansson, vilken jämte sin fader innehaft arrendet av egendomen i 20 år, anhållit att få inköpa densamma. Med hänsyn till att arrendatorn väl hävdat och täckdikat egendomen samt därstädes äger en del byggnader har nämnda framställning tillstyrkts av förrättningsmännen.

Överjägmästaren har meddelat, att för skogsväsendets räkning icke förefunnes någon anledning att i kronans ägo bibehålla egendomen, och har *överjägmästaren* lämnat de å skogsmark och ståndskog åsatta värdena utan erinran.

Länsstyrelsen har tillstyrkt egendomens försäljning för pris ej understigande det åsatta saluvärdet samt uttalat sig för att, därest egendomen skulle till inlösen hembjudas nuvarande arrendatorn, köpeskillingen måtte få av honom erläggas räntefritt under loppet av sex år med en sjättedel årligen.

I skrivelse den 30 april 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid för egen del anfört följande.

På grund av vad i ärendet förekommit ville styrelsen tillstyrka, att ifrågasvarande egendom försälldes i odelat skick. Vad beträffade det i saluvärdet ingående värdet å ståndskogen, syntes detta närmast motsvara vad som skulle erhållas, därest all ståndskog på en gång realiserades. Enär en sådan skogs-försäljning med hänsyn till gällande skogslag icke kunde ifrågakomma, måste värdet å ståndskogen anses vara väl högt. Ett bifall till det föreslagna sättet för köpeskillingens erläggande under loppet av sex år, räntefritt, innebure emellertid å andra sidan en sådan lindring — motsvarande en nedsättning med 11.17 procent av köpeskillingen — att saluvärdet å ståndskogen torde få anses rimligt. Mot saluvärdet i övrigt vore från styrelsens sida ej något att erinra. Vidkommande förslaget om egendomens hembjudande till nuvarande arrendatorn Albin Johansson till inköp ställde sig styrelsen tveksam, då det såsom här gällde skog av betydande värde, som olika köpare kunde uppskatta olika. Med hänsyn till vad uppskattningmännen anfört ville styrelsen dock föreslå, att sådan förmån i förevarande fall tillerkändes arrendatorn. Hans och hans faders sammanlagda arrendetid komme den 14 mars 1929, intill vilken tid nu gällande arrendekontrakt förlängts i avvaktan på statsmakternas beslut i ärendet, att uppgå till 19 år.

Styrelsen finge tillika erinra, att Norrköpings kommunala affärsverk, Norsholmstraktens elektriska distributionsförening och Norrköpings stad jämlikt Kungl. Maj:ts resolutioner den 12 november 1920 samt den 2 september och den 4 november 1921 berättigats hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

*Departements-
chefen.* Under åberopande av den i ärendet lämnade utredningen vill jag tillstyrka egendomens försäljning, och har jag intet att erinra emot att, såsom myndigheterna ifrågasatt, nuvarande arrendatorn tillförsäkras hembuds-rätt vid försäljningen. Av skäl som domänstyrelsen anfört torde köpeskillingen få erläggas i den ordning som i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 föreskrives.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva.

att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Fristad nr 1 i Skärkinds socken av Östergötlands län må försäljas

antingen till egendomens arrendator, Albin Johansson, för en köpeskilling av 42,390 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet finnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har *att*, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å egendomen utfärda köpebrev, *att* egendomen skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *att* den vederbörande medgivna rätt i avseende å elektriska anläggningar å egendomen skall av köpare respekteras, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälda Johansson icke begagnar sig av medgivandet att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1929 och med ovannämnda förbehåll i avseende å elektriska anläggningar å egendomen.

4:o.

Kronoegendomen 1 mantal Skrukeby nr 8 i Högby socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 1,400 kronor.

Skrukeby nr 8 i Östergötlands län.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över förrättningen jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren John Grenholm 1917 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 4 kilometer från Mjölby, består av tre skiften, hemskiftet och två cirka 6 kilometer därifrån belägna utskiften, varav ett skogsskifte. Avståndet mellan utskiftena utgör omkring 3 kilometer. Egendomen har en areal av 50.004 hektar, därav 26.621 hektar tomt och åker, 0.535 hektar äng, 22.24 hektar skogsmark och 0.608 hektar impediment. I arealen har icke inräknats ett till Mjölby--Hästholmens järnväg upplåtet

område om 0.25 hektar, å kartan utmärkt med ägofiguren nr 26, och en egendomen fränsåld lägenhet om 0.276 hektar, å kartan utmärkt med ägofiguren nr 35.

Åkerjorden består å hemsnittet av lera på lerbotten och sandblandad lera på syrsandsbotten och å utskiftena av sandjord på sand eller grusbotten. Samtliga byggnader voro vid förrättningen i gott skick. Taxeringsvärdet utgör 32,300 kronor för inägor och 5,100 kronor för skog och skogsmark. Egendomen har del i häradsallmänning.

Någon framställning om förvärv av mark vid egendomen hade ej gjorts; och hava uppskattningsmännen ej ansett någon del av egendomen därtill lämplig.

Arrendevärdet har uppskattats till 1,225 kronor.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i anledning av uppskattningsförslaget.

Vid sammanträde i juni 1926 inom domänstyrelsen med kronojordstyckningssakkunniga beslöts, att egendomen, som på grund av byggnadernas tillräcklighet icke lämpligen borde uppdelas i mindre brukningsenheter, borde ånyo utarrenderas.

Under hösten 1926 har eldsolycka övergått egendomen, därvid ladugården, vagnshuset samt svin- och hönshuset nedbrunnit. För det brunna har kronan uppburit en brandskadeersättning av 19,175 kronor. Med anledning av branden har förslag uppgjorts till den nybyggnad, som kunde vara erforderlig; och har domänintendenten i länet därvid förordnat uppförande vid egendomen av ladugård och svinhus för en kostnad av sammanlagt 21,100 kronor, vilket belopp dock i betraktande av den för arrendatorn av egendomen, Otto Johanson, genom nybyggnaden minskade underhållsskyldigheten ansetts kunna nedsättas till 18,500 kronor.

På av domänstyrelsen givna anledning har under 1927 saluvärdering hållits å egendomen i vederbörlig ordning. Enligt instrumentet över förrättningen har någon ansökning om förvärv av mark av egendomen ej gjorts, och ansågs ej heller någon del av egendomen därtill lämplig. Saluvärdet å egendomen har uppskattats till 38,000 kronor, därav 8,000 kronor för kvarvarande byggnader, 12,081 kronor 81 öre för växande skog och 1,000 kronor för egendomens andel i häradsallmänning. Enligt anteckning å instrumentet har arrendatorn förklarat sig önska med äganderätt förvärva egendomen till angivna värdet, 38,000 kronor, under villkor att köpeskillingen finge erläggas under sex år med en sjättedel årligen och utan ränta å ogulden del av köpeskillingen.

Överjägmästaren har framhållit följande.

Då egendomen icke låge i närheten av någon annan allmän skog samt den ringa skogsmarksarealen vore fördelad på tre från varandra vitt skilda ställen, förefunnes icke anledning att för skogens skull bibehålla egendomen i statsverkets ägo. I fråga om det ståndskogen åsatta värdet ansåge överjägmästaren att, om egendomen skulle utbjudas å auktion, detta med hänsyn till det för avsättning till slättbygden och Mjölby stad gynnsamma läget borde höjas med 20 procent eller 2,400 kronor. Vid beräkning av detta

värde hade överjägmästaren tagit hänsyn till såväl de priser, som betalats vid auktionsförsäljningar under de senare åren från lika belägna allmänna skogar, som ock det faktum att skogen av en blivande ägare ej finge på en gång avverkas. Om däremot vederbörande arrendator medgäves rätt inköpa egendomen, borde de förluster, som otvivelaktigt drabbat och under återstående arrendetiden komme att drabba honom på grund av avsaknaden av erforderliga byggnader, fullt motivera, att någon förhöjning ej gjordes i det pris, som han redan förklarar sig villig erlägga.

Länsstyrelsen har tillstyrkt förslaget om egendomens försäljning till arrendatorn för ett belopp av 38,000 kronor.

Kronojordstyckningsakkunniga, som 1927 besiktigat egendomen, hava biträtt 1927 års uppskattningsmäns förslag till försäljning av egendomen i en lott.

Med skrivelse den 15 oktober 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen har för sin del biträtt nyssnämnda förslag, och har styrelsen tillika meddelat, att jämlikt Kungl. Maj:ts resolutioner den 19 november och den 17 december 1920 Linköpings elektriska kraft- och belysningsaktiebolag respektive Högby elektriska distributionsförening medgivits tillstånd att under vissa villkor hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Under återopande av den lämnade utredningen får jag tillstyrka egendomens försäljning i enlighet med myndigheternas förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departement-
chefen.*

att kronoegendomen 1 mantal Skrukeby nr 8 i Högby socken av Östergötlands län må försäljas

antingen till egendomens arrendator, Otto Johanson, för en köpeskillning av 38,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1928 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt *att* egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har *att*, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å egendomen utfärda köpebrev, *att* egendomen skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse, samt *att* innehavare av elektri-

ska ledningar å egendomen förbehållas rätt att hava dessa kvarstående,

eller, därest bemålde Johanson icke begagnar sig av nämnda medgivande att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med förbehåll beträffande elektriska ledningar på sätt ovan sagts.

5:o.

Fettjestad
nr 5 Profossgård i Östergötlands län.

Kronoegendomen 1 mantal Fettjestad nr 5 Profossgård i Gammalkils socken av Östergötlands län är till den 14 mars 1928 upplåten på arrende mot en årlig avgäld av 1,600 kronor.

Uppskattningsförrättning har å egendomen verkställt under 1925. Av instrument över nämnda förrättning med därtill hörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren John Grenholm 1917 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 12 kilometer från Bankebergs järnvägsstation och 24 kilometer från Linköping, har enligt ägobeskrivningen en areal av 48.086 hektar, därav 32.496 hektar tomt och åker, 1.163 hektar äng, 13.343 hektar skogs- och betesmark samt 1.084 hektar impediment. I denna areal är icke inräknad den jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 9 april 1920 försållda lägenheten Grindstugan, å kartan utmärkt med ägofiguren nr 14 samt delar av ägofiguerna nr 13 och 15.

Åkerjorden består av lera på lerbotten och är i allmänhet av god beskaffenhet.

Enligt gällande arrendekontrakt rörande egendomen har det ålegat arrendatorn att inom utgången av år 1925 vid egendomen uppföra en byggnad, innehållande svinhus, bryggshus och hemlighus. Någon nybyggnad hade emellertid ej vid tiden för uppskattningsförrättningen kommit till stånd; och ansågs böra med sagda byggnadsskyldighet kunna anstå ännu någon tid. Egendomen saknar redskapshus, och är utrymmet för spannmål alldeles otillräckligt. I övrigt vore byggnaderna i gott stånd.

Egendomen är bevillningstaxerad till 37,200 kronor, därav 2,200 kronor för utmark med skog.

Arrendevärdet beräknas till 1,435 kronor. Då egendomen hävdats mindre väl, hava uppskattningsmännen ansett sig icke kunna förorda hembuds rätt för nuvarande arrendatorn vid ny utarrendering.

Länsstyrelsen samt överjägmästaren, den senare så vitt angår egendomens skog, hava icke funnit något att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under år 1926 besiktigt egendomen, hava, med hänsyn till att de befintliga byggnaderna endast vore tillräckliga för bruket av 20 å 25 hektar åker och då nytt svinhus, bryggshus och hemlighus erfordrades, föreslagit försäljning av egendomen, vilken kunde upplåtas ostyckad eller eventuellt uppdelad i två lotter om respektive 20 hektar (huvudgården) och 12.5 hektar (obebyggd).

På av domänstyrelsen given anledning har under år 1927 saluvärdering hållits å egendomen. I instrumentet över förrättningen har framhållits att, oaktat egendomens åkerjord i allmänhet vore av god beskaffenhet och till största delen rörtäckdikad, åkerjorden ej lämpade sig för styckning, då den vore mycket styv och svårbrukad. Någon ansökning om åtkomst av jord vid egendomen hade ej inkommit. Saluvärdet å egendomen uppskattades till 42,180 kronor, därav 12,000 kronor för åbyggnaderna, 1,200 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning och 5,278 kronor 95 öre för växande skog.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra mot värderingen av skogen och har icke funnit anledning föreligga, att egendomen för skogens skull bibehölles i statsverkets ägo.

Länsstyrelsen, som lämnat saluvärderingen utan anmärkning, har på grund av vad uppskattningsmännen anfört hemställt, att egendomen måtte försäljas i odelat skick.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 13 april 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har biträtt förslaget om egendomens försäljning ostyckad, och har styrelsen i avvaktan på slutligt beslut i fråga om egendomens disposition ombesörjt densamma utarrendering under ett år till den 14 mars 1929.

Med instämmande i domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. *Departementets* Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att kronoegendomen 1 mantal Fettjestad nr 5 Profosgård i Gammalkils socken av Östergötlands län må med undantag av förenämnda lägenheten Grindstugan å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 omförmälda villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929.

6:o.

Kronoegendomen 1 mantal Övra Ledberg nr 6 Bossgård i Ledbergs socken av Östergötlands län är för tiden till den 14 mars 1928 utarrenderad mot en årlig avgift av 1,380 kronor. *Övra Ledberg nr 6 Bossgård i Östergötlands län.*

Förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering av egendomen har i vederbörlig ordning hållits under 1925. Av det därvid förda instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren John Grenholm 1917 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 12 kilometer från Linköping och 1 kilometer från Ledbergskulle järnvägsstation, består av tre skiften innehållande tillhopa en areal av 59.9605 hektar, därav 25.741 hektar tomt och åker, 1.8825 hektar äng och odlingsmark, 31.317 hektar avrösningsjord och 1.02 hektar impediment.

Åbyggnaderna äro i gott stånd med undantag för bod och ladugård, vilka äro gamla och rötskadade. Då emellertid byggnaderna vore väl underhållna och taket å ladugården ännu något år hållbart, borde enligt *uppskattningsmännens* mening med eventuell nybyggnad kunna anstå ännu en tid.

Såsom innehavare av den från egendomens utmark försålda lägenheten Tallbacken, å omförmälda karta betecknad med ägofigurerna nr 41 och 42 samt innehållande en hävdad areal av 1.138 hektar, har Hj. Karlsson, anhållit att få inköpa ytterligare mark för utökning av sitt område. Med anledning härav hava uppskattningsmännen föreslagit, att ett område av 0.965 hektar skogsmark, å kartan omfattande del av ägofiguren nr 40 och skilt från utmarken i övrigt medelst en röd linje, måtte upplätas till Karlsson. Kronoegendomen borde förbehållas utfartsväg över området i enlighet med vad å kartan angivits ävensom väg och nyttjanderätt till en inom området belägen källa för vattning av kronoegendomens betesdjur. Områdets saluvärde har uppskattats till 330 kronor, därav 235 kronor 17 öre för växande skog.

I övrigt hade ansökning om förvärf av mark från egendomen ej gjorts, och ansåge uppskattningsmännen någon annan del av egendomen därtill ej heller lämplig.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren har anfört bland annat följande.

Anledning syntes ej förefinnas att behålla egendomen i kronans ägo. Be-
träffande uppskattningen av det till försäljning ifrågasatta området hade över-
jägmästaren ej något att erinra. Visserligen kunde värdet av det timmerdugliga
virket synas lågt, men kvalitén vore mycket dålig. Den föreslagna utfarts-
vägen borde flyttas omkring 50 meter åt nordväst, så att den komme söder
om ägofiguren nr 41, där den nu framlöpte. En förläggning av vägen
enligt uppskattningsmännens förslag skulle nämligen nödvändiggöra en större
och dyrbar fyllning, för att vägen skulle kunna användas som körväg, och
skulle genom en dylik åtgärd med all sannolikhet den källa, till vilken till-
gång vore avsedd att förbehållas, komme att skadas om ej rent av igen-
fyllas.

Domänintendenten har i särskilda yttranden förklarar sig ej anse anled-
ning föreligga för kronan att avyttra egendomen. Vidkommande ifrågava-
rande väg har domänintendenten anfört:

Vägen vore avsedd huvudsakligen att användas såsom vallgata för kreaturs
framförande till och från skogsskiftet och för att, då vatten därinom sak-
nades, bereda kreaturen tillgång till den invid den föreslagna vägen belägna
vattenkällan. För att såväl väg som källa skulle kunna inneslutas inom
samma hägnad och stängselkostnaden för lägenhetsinnehavaren därigenom
nedbringas hade vägen ansetts böra lämpligen förläggas såsom uppskatt-
ningsmännen föreslagit, ett förslag som tillkommit i samråd med jägmästaren.
De skogsprodukter, som komme att uttagas från skiftet, torde vid en rationell
skogsdrift utfraktas vintertiden och kunde detta då ske på en relativt billig
väg. Att källan vid väganläggningen komme att igenfyllas torde ej behöva
befaras.

Länsstyrelsen, som ansett sig icke kunna uttala sig över lämpligaste
sträckningen av vägen över omförmälda till försäljning ifrågasatta område,

har i övrigt i anslutning till domänintendentens yttrande funnit lämpligast att egendomen upplätas på förnyat arrende.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under 1926 besiktigat egendomen, hava anfört:

Boden och ladugården å egendomen kunde iståndsättas genom några smärre reparationer och borde därefter kunna nyttjas under åtskilliga år. Då byggnaderna under den närmaste tiden väl räckte för behovet, hade de sakkunniga icke ansett sig böra för närvarande föreslå någon uppdelning av egendomen i mindre jordbruk. När behov av ny ladugård uppkomme, borde egendomen lämpligen styckas i två lotter, huvudgården om cirka 20 hektar åker samt ett obebyggt område med en åkerareal av omkring 7.5 hektar.

I skrivelse den 13 april 1927, varmed *domänstyrelsen* överlämnat ärendet till Kungl. Maj:ts prövning, har styrelsen upplyst att, enligt vad under hand meddelats från bemälda sakkunniga, dessa för sin del gillat det av uppskattningsmännen förordade förslaget rörande platsen för ifrågakomma väg. För egen del har styrelsen icke haft något att erinra mot en upplåtelse av området om 0.965 hektar med förbehåll i fråga om vägar och källa enligt uppskattningsmännens förslag. Vad egendomen i övrigt beträffade föreläge icke anledning för kronan att nu avhända sig denna. Med hänsyn till önskvärdheten att i möjligaste mån undvika för kronan oekonomiska interimistiska utarrenderingar hade styrelsen ansett sig kunna gå i författning om utarrendering från den 14 mars 1928 av den till bibehållande åt kronan avsedda delen av egendomen.

Med biträdande av domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att omförmälda område om 0.965 hektar må från kronoegendomen 1 mantal Övra Ledberg nr 6 Bossgård i Ledbergs socken av Östergötlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Hj. Karlsson ävensom under förbehåll om rätt för kronan eller dess rättsinnehavare att, på sätt uppskattningsmännen föreslagit, från egendomens skogsskifte över området taga väg och nyttja där belägna vattenkälla samt med skyldighet för köparen att uppsätta och för framtiden underhålla betryggande stängsel omkring vägområdet och medgiva, att till säkerhet för vad sålunda förbehållits utan köparens vidare hörande inteckning må tagas i det försålda området.

7:o.

Hundkärr
nr 1 i Öster-
götlands län

Kronoegendomen $\frac{1}{3}$ mantal Hundkärr nr 1 i Nykils socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 1,125 kronor.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren John Grenholm åren 1917—1918 kopierad och kompletterad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 29 kilometer från staden Linköping och 28 kilometer från närmaste järnvägsstation, Bankeberg, har en areal av 136,597 hektar, därav 27,072 hektar tomt och åker, 0,414 hektar äng, 108,172 hektar skogs- och betesmark samt 0,939 hektar impediment. Häri ingå ej dels den på grund av Kungl. Maj:ts brev den 11 maj 1900 försålda lägenheten Hundkärrsstugan, å förenämnda karta betecknad med litt. C om 2,16 hektar, vilken lägenhet försålts med rätt för innehavaren att taga väg över egendomens utmark, och dels det jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 23 maj 1919 för utökning av sagda lägenhet likaledes försålda område, som å kartan betecknats med litt. B om 3,085 hektar.

Åkerjorden består till omkring en tredjedel av lera på lerbotten. Återstoden är dyjord på dybotten.

Egendomens åbyggnader äro i gott stånd med undantag av bod, redskaps-hus och loge, vilka tarva nybyggnad för en beräknad kostnad för kronan av 6,000 kronor. Egendomens arrendator Ernst Andersson äger å egendomen körhus, svinhus, vedbod och smedja i försvarligt stånd.

Egendomen har andel i häradsallmänning.

Uppskattningsmännen, som ansett, att egendomen borde ostyckad bibehållas i kronans ägo och ånyo utarrenderas, hava åsatt egendomen, som är taxeringsvärderad till 35,100 kronor, därav 22,600 kronor för inägor, ett arrendevärde av 1,010 kronor. Någon framställning om köp av lägenheter från egendomen hade icke gjorts.

Länsstyrelsen och vederbörande överjägmästare hava icke haft något att erinra mot egendomens förnyade utarrendering, varjämte överjägmästaren förmått, att allmäningsutdelningen de senare åren uppgått till 60 kronor årligen.

Kronojordstyckningsakkunniga hava efter besiktning å egendomen med hänsyn till det föreliggande nybyggnadsbehovet föreslagit, att egendomen måtte försälgas och att, då en uppdelning av jorden ej kunde ske på annat sätt än att till den ena lotten måste komma att hänföras uteslutande mossjord, huvudgården jämte lämplig areal skogsmark borde avyttras odelad, var emot den återstående delen av skogsmarken lämpligen borde bibehållas och förvaltas tillsammans med annan kronan tillhörig skog i orten. Arrendevärdet har av de sakkunniga beräknats till 900 kronor, därvid hänsyn tagits till den mindre goda logen.

Med anledning av de sakkunnigas förberörda förslag har domänstyrelsen föranstaltat om uppgörande i vederbörlig ordning av förslag till försäljning av egendomens huvudgård på sätt de sakkunniga ifrågasatt.

Vid på grund härav 1927 hållen uppskattningsförrättning hava uppskattningsmännen med anledning av inkomna ansökningar om inköp av områden från egendomen föreslagit, att för beredande av egna hem följande lägenhetsområden måtte försäljas, nämligen

dels ett å kartan med litt. A betecknat jordområde, omfattande ägofigurerna nr 80—82, av 84, av 87, av 88 och av 92, med en areal av 6.6505 hektar, därav 0.9555 hektar tomt, åker o. d., 5.668 hektar avrösningsjord och 0.027 hektar impediment, vilket område saluvärderats till 2,000 kronor, varav 1,369 kronor 55 öre för växande skog; och har såsom köpare härav anmält sig ägaren av angränsande lägenheten Hundkärrsstugan, ogifta Emilia Karlsson, vilken därmed önskade utöka sitt nuvarande innehav;

dels ock lägenheten Asplund, å kartan betecknad med litt. D, omfattande ägofigurerna nr 3, 4, av 5, 6—16 och av 92, med en areal av 8.1090 hektar, därav 3.1025 hektar tomt, åker o. d., 0.115 hektar äng, 4.8515 hektar avrösningsjord och 0.04 hektar impediment. Lägenheten har saluvärderats till 2,875 kronor, därav 1,642 kronor 25 öre för växande skog. Såsom köpare har anmält sig ogifta Augusta Eriksson, vilken äger åbyggnaderna å lägenheten.

Vidare hava uppskattningsmännen föreslagit försäljning av huvudgården med det område, som å kartan betecknats med litt. F, omfattande ägofigurerna nr 1, 2, av 5, 17—20, 20 a, 21, 21 a, 22—67, 67 a, 68, 69, 69 a, 70—75, 75 a, 76—79 och av 92 med en areal av 53.1715 hektar, varav 22.988 hektar tomt, åker o. d., 0.299 hektar äng, 29.0125 hektar avrösningsjord och 0.872 hektar impediment. Området har saluvärderats till 22,710 kronor, varav för åbyggnader 6,560 kronor och för växande skog 6,483 kronor 25 öre.

Återstående delen av egendomen, å kartan betecknad med litt. E, omfattande ägofigurerna nr 86 och av 92 med en areal av 68.668 hektar, varav 0.026 hektar åker och 68.64 hektar skogsmark, skulle enligt förslaget bibehållas åt kronan.

Då med hänsyn till styckningslotternas omfattning lotternas avskiljande torde komma att ske genom ägostyckning och då egendomens andel i häradsallmanningen i så fall komme att fördelas mellan de särskilda ägolorterna efter mantal, hava uppskattningsmännen ansett någon fördelning av saluvärdet å sagda andel ej nu kunna företagas. Andelen borde emellertid kapitaliseras efter 5 procent.

Vidare hava uppskattningsmännen uttalat, att nödiga utfartsvägar borde förbehållas kronan över salulotterna och dessa över såväl kronan tillhörig mark som ock över de särskilda lotterna.

Uppskattningsmännen hava slutligen hemställt om hembuds rätt för Emilia Karlsson vid försäljningen av det med litt. A betecknade området, för Augusta Eriksson vid försäljningen av lägenheten Asplund och för arrendatorn Ernst Andersson vid försäljningen av huvudgården, enär han, såsom ägare av för jordbrukets drift erforderliga byggnader, torde anses vara därtill berättigad.

Överjägmästaren har förklarar sig icke hava något att erinra mot vare sig de synnerligen lämpligt uppdragna ägo gränserna eller mot skog och skogsmark åsatta värden. Den till bibehållande at kronan föreslagna utmarks lotten borde såsom belägen på endast cirka 1 kilometers avstånd från Tyrsbo kronopark tilläggas denna, om försäljningarna komme till stand.

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 26 augusti 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Styrelsen finge ansluta sig till uppskattningsmännens förslag, att de med litt. A, D och F betecknade lotterna av ifrågavarande kronoegendom måtte försäljas och att skogsmarken så begränsad, som lotten litt. F angåve, måtte bibehållas för att förvaltas såsom kronopark enligt överjägmästarens förslag. Vad beträffade lotten litt. A, vilken avsåges att tilläggas den genom förut skedda upplåtelse bildade och utökade lägenheten Hundkärrsstugan, komme samma lägenhet — på sätt av lantmätaren i beskrivningen över styckningsförslaget antecknats — att omfatta en areal av tillhoppa 11.8955 hektar. I fråga om värdet av hemmanets allmänningsandel, vilket efter av uppskattningsmännen föreslagen grund torde kunna uppskattas till 1,200 kronor, borde de av uppskattningsmännen de särskilda lotterna åsatta saluvärden, sedan fördelning av förestående belopp enligt hemmanstalet å lotterna skett, ökas med andelarnas värden.

Styrelsen hade föranställt om skötsel och vård av egendomen under ett år till den 14 mars 1929.

Departements-
chefen.

Jag finner icke anledning till erinran mot de ifrågasatta upplåtelseerna. Frågan om dispositionen av egendomen i övrigt torde jag framdeles, sedan riksdagens beslut beträffande försäljningarna föreligger, få underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hundkärr nr 1 i Nykils socken av Östergötlands län blivit fördelad i förberörda med litt. A, D, E och F betecknade lotter,

dels lotterna litt. A och D må var för sig försäljas enligt grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Emilia Karlsson till lotten litt. A och för Augusta Eriksson till lotten litt. D,

dels ock lotten litt. F må försäljas,

antingen till egendomens nuvarande arrendator Ernst Andersson för en köpeskillning av 22,710 kronor med tillägg av värdet av ägolottens del i hemmanets allmänningsandel, att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och med en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att ägolotten säljes i det skick den vid tillträdet finnes, att köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, att köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, att ägolotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, att köparen skall svara för de å ägolotten för tiden

efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i ägolotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller ock, därest bemälde Andersson ej begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva ägolotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929;

med förbehåll vid samtliga försäljningarna i fråga om utfartsvägar, på sätt i ärendet ifrågasatts, samt med åliggande för domänstyrelsen att, med avseende å vad ovan anförts beträffande allmänningsandelen, efter det avstyckning verkställts, slutligen fastställa saluvärdena för de särskilda lotterna.

8:o.

Kronoegendomen $3 \frac{5}{8}$ mantal Strömsbro nr 1 eller Grävspånga med $\frac{1}{2}$ mantal Kubbetorp nr 1 i Bankekinds socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 4,700 kronor.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrument häröver med tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren John Grenholm åren 1917—1918 kompletterad karta över egendomen, kopierad från 1896 års karta av Th. Calén, jämte beskrivning inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 12 kilometer från Linköping och 4 kilometer från Askeby järnvägsstation, har en areal av 206.438 hektar därav 127.241 hektar tomt och åker, 10.541 hektar äng, 64.372 hektar skogsmark och 4.284 hektar impediment.

Vid egendomen finnes torplägenheten Perstorp, med boningshus, som äges av kronan, i gott stånd samt ladugård och en gammal stuga, tillhöriga egendomens arrendator, i dåligt skick. Innehavaren av torpet, Ture Alfr. Lindberg, som innehaft detsamma över fem år, har vid förrättningen hemställt om torpets friköpande. Uppskattningsmännen hava tillstyrkt, att lägenheten må till inlösen hembjudas Lindberg.

Det till försäljning förordade området omfattar å kartan ägofigurerna nr 105—110, 110 a, 111—121, av 122 och av 129 med en areal av 9.755 hektar, därav 6.93 hektar tomt och åker, 0.898 hektar äng- och odlingsmark samt 1.927 hektar avrösningsjord. Områdets saluvärde har beräknats till 9,660 kronor, därav för växande skog 332 kronor 37 öre samt för åbyggnader 3,500 kronor.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag, liksom ej heller överjägmästaren i östra distriktet, därest egendomen med undantag av lägenheten Perstorp skulle bibehållas i kronans ägo. Över-

Strömsbro
nr 1 eller
Grävspånga
med Kubbe-
torp nr 1 i
Östergötlands
län.

jägmästaren, som anser, att för skogens skull ingen anledning förefinnes härtill, ifrågasätter egendomens försäljning med hänsyn till den ringa avkastningen i förhållande till dess taxeringsvärde.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besiktning under år 1926 å egendomen icke haft annat att erinra mot den ifrågasatta upplåtelsen av lägenheten Perstorp, än att den föreslagna gränsen mot skogsmarken borde i möjligaste mån rätas, varigenom lägenheten komme att erhålla något större areal skogsmark än förslaget upptog. Någon ytterligare uppdelning av egendomen anse sig de sakkunniga icke böra föreslå. Huvudgården förordas av dem till förnyad utarrendering.

I anledning av vad de sakkunniga sålunda anfört hava 1925 års *uppskattningsmän* efter förnyad besiktning av lägenheten tillstyrkt sådan ökning av densamma, att den komme att innefatta jämväl det söder om den å kartan uppdagna röda linjen A—B med röda gränslinjer mot lägenhetens mark i övrigt angivna skogsmarksområdet, utgörande del av ägofig. nr 129 samt omfattande i areal 2.64 hektar enligt av distriktslantmätaren E. C. Blombergsson 1927 upprättad beskrivning. Det till försäljning förordade området, som alltså omfattar 12.395 hektar, därav 6.93 hektar tomt och åker, 0.898 hektar äng och odlingsmark och 4.567 hektar avrösningsjord, har av uppskattningsmännen värderats till 11,075 kronor, därav för växande skog 1,484 kronor 44 öre.

Överjägmästaren och *länsstyrelsen* hava icke haft något att erinra mot nu ifrågavarande försäljning i annat avseende, än att saluvärdet borde sänkas med 100 kronor till 10,975 kronor på grund av förelupen felsummering beträffande skogsvärdet, som rätteligen utgjorde 1,384 kronor 44 öre.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 11 maj 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har icke funnit anledning till erinran mot försäljningsförslaget. Styrelsen förmäler sig hava föranstaltat om skötsel och vård av egendomen under ett år till den 14 mars 1929, därvid betingats samma arrende som det nu utgående.

Departements-
chefen.

Även jag tillstyrker försäljning av lägenheten med areal och till salupris som senast angivits; och hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Perstorp må med ovan angivna område om 12.395 hektar från kronoegendomen 3 ⁵/₈ mantal Strömsbro nr 1 eller Grävspånga med ¹/₂ mantal Kubbertorp nr 1 i Bankekinds socken av Östergötlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar med förbehåll att andra än kronans hus därå ej ingå i försäljningen samt med hembuds rätt för Ture Alfr. Lindberg.

9:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Stickelösa nr 1 Kronogård i Skärstads socken av Jönköpings län är utarrenderad för tiden från den 14 mars 1908 till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 970 kronor, men har domänstyrelsen gått i författning om egendomens skötsel och vård under ytterligare ett år till den 14 mars 1929.

*Stickelösa
nr 1 Krono-
gård i Jön-
köpings län.*

Å egendomen har den 23 september 1925 hållits arrendevärdering, i samband varmed förrättningsmännen jämväl haft att avgiva yttrande, huruvida det kunde vara för kronan ekonomiskt fördelaktigt att inlösa viss, här nedan omförmäld landvinning vid den s. k. Landsjön. Av instrumentet över förrättningen med därtill hörande handlingar, varibland en av förste lantmätaren Yngve Ostwald 1904 upprättad karta över inägorna och yttergränserna omkring utmarken till egendomen med beskrivning av 1904 samt utdrag av karta över landvinning och förbättrad mark omkring Landsjön, upprättad 1858 av C. Hellman, jämte yttrande av lantmästeristyrelsen, samt protokoll, fört vid förrättning den 29 juli 1925 av distriktslantmätaren Fritiof Andersson för förstnämnda kartas jämförande med marken, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 0.2 mil från Lyckåsgårds järnvägsstation, innehåller enligt förenämnda ägobeskrivning en areal av 66.72 hektar, varav 0.515 hektar tomt, 30.511 hektar åker, 0.344 hektar äng, 34.235 hektar betes- och skogsmark samt 1.115 hektar impediment. Härtill kommer ett mindre område landvinningsjord, å förberörda landvinningskarta av 1858 betecknat med litt. C.

Åkern, som består till största delen av lermylla på ler- och sandbotten, är i allmänhet av god beskaffenhet men mycket kuperad och därför till stor del svårbrukad. Betet är ej tillräckligt men av god beskaffenhet. Skog finnes till egendomens behov.

Åbyggnaderna äro för egendomens behov tillräckliga och nybyggnad ej erforderlig under närmaste tiden.

Från egendomen är förut försäld en lägenhet, benämnd Ljungsberg. Någon framställning om förvärv av jord från egendomen hade ej gjorts, och uppskattningarna hava ansett skäl ej föreligga för egendomens styckning.

Arrendevärdet för egendomen, vars taxeringsvärde är 46,000 kronor, har uppskattats till 1,100 kronor och hembuds rätt vid förnyad utarrendering har föreslagits för egendomens nuvarande arrendator, Carl Theodor Johansson.

Beträffande förenämnda landvinningsjord, som ej inberäknats vid arrendevärderingen, framgår av handlingarna följande.

Vid laga skifte 1855—1856 å inägorna och en del av utmarken till Sticke-lösa by, vilket skifte faststälts den 20 februari 1858, har ifrågakvarande kronoegendom tillagts ett skifte, betecknat med litt. A å ett handlingarna bilagt utdrag av laga skifteskarta. Detta skiftes ägor kommo icke att angränsa Landsjön, vilket däremot var fallet med de övriga skifteslotterna, litt. B och C, vilka tillhörde överståthållaren greve J. Hamilton på Lyckås.

Sedan genom ytterligare sänkning av sjön nya landvinningar uppkommit runt omkring sjön, verkställdes 1858 laga skifte å samtliga dessa landvinningar, vilken förrättning fastställdes den 28 februari 1859. Av sjösänkingsföretaget berördes bland annat nu ifrågavarande kronoegendom. Beträffande frågan om egendomens deltagande i företaget överläts av Kungl. Maj:t åt länsstyrelsen att efter omständigheterna förfara. Enligt anteckning å laga skiftesprotokollet hade emellertid icke något besked erhållits, huruvida kronan komme att lösa den jord, som skulle tillfalla bostället, varför förklarades, att förbemälda greve Hamilton, som förskottsvis erlagt kostnaderna vid sjösänkningen, skulle äga att intill frågan bleve avgjord begagna bland annat den landvinning, som blivit tilldelad egendomen Stickeköla. Vid delningen utbröts den kronogården tillkommande landvinningen såsom litt. C med en areal av 1.859 hektar. Det belopp, som av greve Hamilton förskottsvis erlagts för samma ägolott, uppgick till 550 riksdaler 99 öre. Såvitt kunnat utrönas, har något beslut om inlösen av ägolotten icke blivit i vederbörlig ordning å kronans sida fattat. Då det syntes domänstyrelsen, att kronan fortfarande vore berättigad att mot erläggande av de på ägolotten belöpande andelar i kostnaden för sjösänkningen tillträda ägolotten, har styrelsen för att kunna bedöma, huruvida inlösen av landvinningslotten kunde anses vara för kronan ekonomiskt fördelaktig, föranstaltat om värdering av ägolotten. Enligt protokoll den 3 juni 1924 hava vederbörande värderingsmän, med anteckning att landvinningen under årens lopp minskats därigenom att sjön spolat bort rätt mycket jord samt med hänsyn till verkningarna av en enligt vederbörande häradsrätts utslag den 7 juni 1918 genomförd vattenreglering, beräknat landvinningsarealen till 0.8 å 0.9 hektar samt värderat området till 700 kronor, däraf för växande skog 400 kronor. Vidkommande den greve Hamilton och hans rättsinnehavare tillförsäkrade nyttjanderätten till jordlotten hava värderingsmännen framhållit att, om bestämmelsen därom skulle tolkas så, att vederbörande ägt rätt att tillgodogöra sig all avkastning, som kunnat erhållas från ägolotten under tiden från 1859 tills frågan om inlösen blivit avgjord, tvekan kunde uppstå, huruvida den under tiden uppvuxna skogen å området möjligen helt eller delvis skulle kunna anses vara den nuvarande innehavarens egendom. I sådant fall måste det ovan upptagna värdet minskas med motsvarande belopp.

I samband med förrättningen den 23 september 1925 har av förrättningsmännen anförts, att vattenståndet i Landsjön då var betydligt lägre än vid 1924 års förrättning och att vid mätning av vederbörande lantmätare arealen av jordlotten, vilken av honom med blyerts angivits å landvinningskartan, visade sig utgöra 0.783 hektar. Genom omförmälda år 1918 beslutade reglering av sjön hade vattenståndet däri höjts och viss skada förorsakats å området. Vad anginge frågan om områdets inlösen, hade domänfiskalen uttalat den meningen, att greve Hamiltons och hans rättsinnehavares rätt till området icke torde innebära tillstånd att tillgodogöra sig därå växande skog. Förrättningsmännen ansåge emellertid otvivelaktigt, att kronan icke för närvarande ägde att verkställa skogsavverkning eller göra intrång på området i någon form och att inlösen däraf sålunda måste ske, om kronan ville disponera skogsvärdet. Enär området utgjordes av god betesmark, beväxt med al- och björkskog samt arrendatorns husbehovsavverkning å egendomens skog i någon mån skulle minskas genom virkestillskottet å landvinningen, ansåge uppskattningsmännen, att detta område, vars värde med

hänsyn till därå varande virkesmängd något överstege inlösningsbeloppet, borde inlösas av kronan.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag till förnyad utarrendering av egendomen eller mot vad av dem anförts i fråga om inlösen av landvinningen.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besiktning å egendomen avgivit det utlåtande att, med hänsyn till de goda och tillräckliga åbyggnaderna och därtill att den å egendomens övre del belägna åkerjorden vore svårtillgänglig och därför ej inbjöde till fränstyckning för bildande av en självständig lägenhet, anledning icke förelåge att föreslå uppdelning av egendomen. Då emellertid för denna kunde påräknas ett fördelaktigt salupris i förhållande till den arrendeavgäld, som på grund av jordens beskaffenhet och läge skäligen kunde uttagas och som av de sakkunnigas flertal beräknades till 1,250 kronor, hava de förordat, att egendomen försålles i en lott.

Med anledning av de sakkunnigas berörda uttalande har domänstyrelsen föranstaltat om saluvärdering av egendomen. Instrumentet över denna värdering, som ägt rum under 1927, samt tillhörande handlingar utvisa bland annat följande.

Egendomen har ansetts böra åsättas ett saluvärde av 49,600 kronor, därav 6,555 kronor 55 öre för växande skog.

I nämnda uppskattningsbelopp ingår icke något värde för landvinningen. Såsom skäl härför hava av *uppskattningsmännen* anförts, att det ej vore känt, huruvida beslut ännu fattats om inlösen av landvinningen, och att värdet av densamma till stor del vore beroende på, om den befintliga skogen därå tillfölle ägaren, sedan lösenbeloppet blivit utbetalt, eller om ägaren till Lyekås ägde begagna även skogen, vartill komme att värdet i varje fall obetydligt överstege sagda lösenbelopp.

Vid försäljningen har förbehåll ansetts böra göras dels därom att, därest egendomen kommer att avyttras till annan person än arrendatorn, i försäljningen ej ingå arrendatorn tillhöriga överloppshus och anläggningar å egendomen och att, om överenskommelse mellan honom och köparen angående värdet därav ej kan träffas, detsamma bör bestämmas enligt lagen om skiljomän, dels ock om rätt för innehavaren av ovannämnda lägenheten Ljungsberg att använda den nuvarande utfartsvägen från lägenheten över egendomens mark.

Vidare inhämtas av uppskattningsinstrumentet, att egendomens arrendator förklarar sig önska förvärva egendomen för ett belopp, motsvarande det åsatta saluvärdet; och hava uppskattningsmännen, då arrendatorn och hans förfäder innehaft egendomen i 90 år och därunder odlat mycket och förbättrat egendomen på allt sätt, föreslagit, att egendomen hembjudes honom till inköp för nämnda köpeskilling.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i anledning av detta förslag.

Överjägmästaren har tillstyrkt förslaget om försäljning av egendomen i dess helhet med hänsyn till den mycket obetydliga skogsmarken men ansett,

att det beräknade värdet av den växande skogen, 6,555 kronor 55 öre, vore väl lågt och borde höjas till 8,184 kronor eller med 1,628 kronor 45 öre.

Efter prövning av överjägmästarens beräkning av saluvärdet å den växande skogen har *domänstyrelsen* ansett det av uppskattningsmännen uppskattade saluvärdet å egendomen böra höjas med i runt tal 1,400 kronor eller till 51,000 kronor, därvid, med avseende å vad av uppskattningsmännen framhållits beträffande förberörda landvinning, något värde å denna icke beräknats.

I infortrat yttrande rörande det sålunda beräknade högre saluvärdet å egendomen har *egendomens arrendator*, under framhållande av den goda skötsel, som under hans och hans förfäders tid ägnats egendomen, och av skogens dåliga beskaffenhet, hemställt, att försäljningspriset å egendomen måtte sättas till det vid saluvärdering föreslagna, 49,600 kronor, men förklarar sig villig, om detta ej kunde medgivas, att betala det till 51,000 kronor förhöjda priset.

Domänstyrelsen har med avseende å vad i ärendet förekommit, hemställt om åtgärders vidtagande för egendomens försäljning.

Även jag biträder förslaget om egendomens försäljning. Köpeskillingsbeloppet synes mig böra bestämmas till 51,000 kronor, i vilket belopp, såsom ovan framgår, något pris för den i ärendet omförmälda landvinningen icke inräknats. Med hänsyn därtill, att värdet av den rätt kronan må äga till landvinningen uppgår till obetydligt belopp, om nämnda rätt över huvud har något värde, synes intet vara att erinra mot att, på sätt föreslagits, kronans rätt åtföljer köpet utan ändring av den ifrågasatta köpeskillingen. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i Skärstads socken av Jönköpings län belägna kronoegendomen $\frac{3}{4}$, mantal Stickelösa nr 1 Kronogård, med undantag av förut försälda lägenheten Ljungsberg, må med den rätt kronan för egendomen äger till meranämnda landvinningsjord försäljas

antingen till egendomens arrendator, Carl Theodor Johansson, mot en köpeskillning av 51,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen säljes i det skick, den vid tillträdet finnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, *att* innehavare av lägenheten Ljungsberg förbehålles rätt att använda den nuvarande utfartsvägen över egendomens mark, *att* köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* egendomen skall i jorde-

boken upptagas under titel allmänt frälse, att köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdes dagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemålde Johansson icke begagnar sig av nämnda medgivande att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929 samt under villkor i övrigt att förbehåll göres om utfartsväg för lägenheten Ljungsborg, och att egendomens arrendator tillhöriga överloppshus och anläggningar å egendomen ej ingå i försäljningen.

10:o.

Kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Råsa nr 2 Norrgård i Linderås socken av Jönköpings län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 1,000 kronor.

Råsa nr 2
Norrgård i
Jönköpings
län.

Å egendomen har under 1925 hållits uppskattning. Av instrumentet över förrättningen med därtill hörande handlingar, varibland en av extra lantmätaren O. Strindberg över egendomen 1918 upprättad karta med beskrivning och ett 1925 gjort sammandrag därav efter utbrytning av den jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 26 mars 1920 försälda och avsondrade lägenheten Råsa trädgård, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 0.7 mil från Frinnaryds järnvägsstation, innehåller en areal av 66.291 hektar, varav 0.52 hektar tomt, 15.243 hektar åker och trädgård, 20.532 hektar äng, 29.332 hektar betes- och skogsmark samt 0.664 hektar impediment.

Akern består till största delen av god sandmylla, delvis besvärad av rör och sten; ängsmarken är av medelgod beskaffenhet; betet tillräckligt; skog finnes över behovet för gården.

Abyggnaderna äro för egendomens behov tillräckliga och nybyggnad ej erforderlig under närmaste tiden.

Framställning om förvärv av jord från egendomen har ej gjorts, och uppskattningmännen hava ansett skäl ej föreligga för densammas styckning.

Arrendevärdet för egendomen, som är bevillningstaxerad till 30,700 kronor, har uppskattats till 800 kronor och föreslas hembuds rätt för egendomens nuvarande arrendator, Per Göransson, vid förnyad utarrendering.

Länsstyrelsen samt, såvitt angår dispositionen av skogsmarken, vederbörande jägmästare och överjägmästare hava lämnat förslaget utan erinran.

Kronojordstyckningssakkunniga hava däremot efter besiktning 1926 å egendomen uttalat att, då dess byggnader vore tillräckliga för behovet,

någon styckning av egendomen icke borde ifrågakomma, men att med hänsyn till den obetydliga arealen och då anledning i övrigt att bibehålla egendomen icke torde föreligga, egendomen syntes böra försäljas i en lott.

Enligt instrumentet över i anledning härav år 1927 företagen saluvärdering å egendomen har egendomen värderats till 34,900 kronor, därav 12,164 kronor för växande skog och 1,600 kronor för kapitaliserad allmänningstutdelning.

Egendomens *arrendator*, förbemälda Göransson, har förklarat sig villig att för berörda saluvärdesbelopp förvärva egendomen, och hava *uppskattningsmännen* upplyst, att arrendatorn och hans förfäder innehaft egendomen på arrende över 40 år, samt föreslagit, att egendomen måtte hembjudas Göransson till inköp.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra i anledning av uppskattningsmännens värdering och förslag.

Jämväl *domänstyrelsen*, som med skrivelse den 26 augusti 1927 överlämnat ärendet till Kungl. Maj:ts prövning, har biträtt försäljningsförslaget. I avvaktan på beslut i ärendet har styrelsen föranstaltat om skötsel och vård av egendomen under ett år till den 14 mars 1929.

Departements-
chefen.

Även jag anser egendomen böra försäljas och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Råsa nr 2 Norrgård i Linderås socken av Jönköpings län, med undantag av förberörda lägenheten Råsa trädgård, må försäljas

antingen till egendomens arrendator, Per Göransson, mot en köpeskilling av 34,900 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen säljes i det skick, den vid tillträdet finnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* egendomen skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälda Göransson ej begagnar sig av nämnda medgivande att förvärva egendomen, å offentlig

auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929.

11:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hullaryd nr 4 Skattegård i Lommaryds socken av Jönköpings län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot årligt arrende av 1,435 kronor.

Hullaryd nr 4
Skattegård i
Jönköpings
län.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrument över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren O. Strindberg 1918 kompletterad karta över inägora samt yttergränserna omkring utägorna till egendomen med beskrivning och ett av distriktslantmätaren Carl E. Siewert 1925 upprättat sammandrag av beskrivningen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 11 kilometer från Aneby och 7 kilometer från Frinnaryds järnvägsstationer, har en areal av, förutom 2.596 hektar vägar och allmänna platser, 215.393 hektar, därav 1.583 hektar tomter, 29.353 hektar åker och trädgård, 27.557 hektar äng, 156.357 hektar betes- och skogsmark samt 0.543 hektar impediment. I enlighet med bestämmelser i Kungl. Maj:ts brev den 28 maj 1920 hava från egendomen försålts lägenheterna Nordlunda och Flodmanshem. Åkerjorden består huvudsakligen av torr sandjord på sand- och grusbotten.

Innehavaren av lägenheten Johannesberg under egendomen, August Karlsson, vilken äger byggnaderna å lägenheten, har vid förrättningstillfället muntligen anhållit att få med äganderätt förvärva lägenheten. Då den samma emellertid vore belägen inuti egendomens ägoområde, hava uppskattningsmännen ansett sig icke kunna tillstyrka denna anhållan. Ytterligare framställningar om förvärv av jord å egendomen hade ej gjorts; och hava uppskattningsmännen icke ansett skäl till styckning av egendomen föreligga.

Länsstyrelsen har icke haft något att i ärendet erinra.

Överjägmästaren i Smålands distrikt har i likhet med vederbörande jägmästare, med erinran att den Hullaryd Skattegården angränsande kronoegendomen $\frac{1}{12}$ mantal Hullaryd Norregård om 42.63 hektar inköpts och avsatts till kronopark, hemställt, att kronoegendomen Hullaryd i sin helhet måtte överlätas till skogsstaten för att förenas med berörda kronopark under benämning kronoparken Hullaryd. Härigenom skulle bildas en sammanhängande kronopark om 263 hektar, därav 182 hektar produktiv skogsmark. Parken kunde sedermera än ytterligare utvidgas med de närliggande kronoegendomarna Norrby och Härjestad.

Kronojordstyckningssakkunniga hava, efter besiktning å egendomen, med anledning av ansökningen av förbemälde Karlsson förordad, att lägenheten Johannesberg med en areal av omkring 2 hektar måtte försäljas till honom.

Med hänsyn till inägoras å egendomen belägenhet inuti skogsmarken och

då byggnaderna vore tillräckliga hava de i övrigt icke funnit anledning föreslå styckning av egendomen.

Av instrument över den värdering av lägenheten, som domänstyrelsen med anledning av de sakkunnigas berörda uttalande föranstaltat och som hållits 1927, jämte övriga tillhörande handlingar inhämtas bland annat följande:

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att lägenheten bör upplåtas såsom jordbruksegnahemslägenhet med en areal av 2.8438 hektar, därav 1.866 hektar åker, 0.482 hektar äng, 0.4908 hektar skogsmark och 0.005 hektar impediment. Området har å förberörda karta angivits medelst streckade svarta och heldragna röda linjer och vid förrättningen markerats medelst rösen å marken.

Lägenheten har saluvärderats till 1,570 kronor, därav för växande skog 870 kronor, samt arrendevärderats till 50 kronor.

För upplåtelse av lägenheten såsom åbolägenhet hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 53 kronor 64 öre; motsvarande enligt medelmarkegångspris för åren 1917—1926 värdet av 2 hektoliter råg och 4 kilogram smör. Åbon borde tillika äga rätt till bete för en ko å egendomens skog och hägnadsvirke för lägenhetens behov i mån av tillgång ävensom att vid första avgäldstidens slut lösa lägenheten.

Innehavaren av lägenheten, bemålde Karlsson, har vid förrättningen förklarat sig önska förvärva lägenheten med äganderätt till ovan angivna saluvärde.

Då Karlsson i mer än 50 år innehaft lägenheten och odlat en stor del av den nu befintliga åkern samt är ägare till åbyggnaderna å lägenheten, hava uppskattningsmännen föreslagit, att lägenheten till honom hembjudes. Vid försäljningen borde förbehåll göras om rätt för blivande innehavare av lägenheten att få använda en vattenkälla, som är belägen å kronans mark i dalen öster om lägenheten, ävensom väg från lägenheten till nämnda källa.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot de uppskattade värdena eller att lägenheten hembjudes Karlsson till inlösen mot det åsatta saluvärdet.

Domänstyrelsen, som gått i författning om egendomens skötsel och vård under ett år till den 14 mars 1929, har i skrivelse den 29 oktober 1927, med överlämnande av, bland annat, ett kartblad, utvisande egendomens läge i förhållande till av överjägmästaren omförmälda egendomar, underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid med avseende å vad i ärendet förekommit, hemställt om åtgärder för försäljning av nämnda lägenhet.

Departements-
chefen.

Jag biträder förslaget om försäljning av ifrågavarande lägenhet. Frågan om dispositionen av egendomen i övrigt torde framdeles få bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Johannesberg må med ovan angiven areal från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hullaryd nr 4 Skattegård i Lommaryds socken av Jönköpings län för-

säljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för lägenhetens innehavare att använda den vattenkälla, som är belägen å kronoegendomen i dalen öster om lägenheten, samt väg från lägenheten till källan.

12:o.

Den till statsverket från och med den 14 mars 1925 indragna kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stenum nr 3 Stommen i Stenums socken av Skaraborgs län är till den 14 mars 1928 utarrenderad mot ett årligt arrende av 1,100 kronor.

Stenum nr 3
Stommen i
Skaraborgs
län.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet däröver med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Tor Hjertqvist 1925 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 7 kilometer från Skara stad, har enligt ägo-beskrivningen en areal av 80.657 hektar, därav 30.683 hektar tomt och åker, 3.481 hektar äng, 17.127 hektar betes- och hagmark, 28.927 hektar skogsmark samt 0.439 hektar impediment. Ägorna äro i stort sett fördelade i tre skiften, hemskiftet, ett 1.5 kilometer därifrån beläget utskifte (Stenums mad) samt ett 2 kilometer från hemskiftet beläget skogsskifte.

Åkerjorden utgöres i hemskiftet av stenbunden grusjord och i utskiftet av moss- och madjord.

Med undantag av egendomens magasin, som är för litet och behöver tillbyggas, äro åbyggnaderna i gott skick och för behovet tillräckliga. Å maden finnes en lada, som tillhör egendomens arrendator, varjämte å lägenheten Björkebacken, belägen å skogsskiftet och omgiven av odelade mossar, finnas boningshus och bod, tillhöriga Stenums kommun.

Egendomen är taxerad till 37,000 kronor.

Ansökning att få inköpa lägenheten Björkebacken, å kartan utmärkt med ägofigurerna nr 129—132, har inkommit från en person, vilken bebor byggnaderna å lägenheten.

Uppskattningsmännen hava ansett olämpligt försälja nämnda lägenhet, innan delning av nämnda mossar, varom framställning blivit gjord, ägt rum. I övrigt vore de om sökanden lämnade upplysningar ej sådana, att försäljning till honom kunde tillstyrkas, så mycket mindre som kommunen ej ville till honom överlåta husen.

I fråga om egendomen i övrigt har upplysts, att kronan jämlikt beslut vid av- och tillträdessyn den 12 augusti 1925 erlagt andel i kostnaderna för egendomens deltagande i Hornborgasjöns sänkning med 5,758 kronor 12 öre, att torrlägningsföretaget till följd av pågående processer ännu ej avslutats och att ytterligare utdebitering förestode, om ej statsbidrag erhöles. Med hänsyn till väntade ytterligare utgifter för torrlägningsföretaget och då egendomen med sin steniga hemjord och sitt avlägsna mosskifte torde sakna större utvecklingsmöjligheter som arrendegård, borde egendomen enligt uppskattningsmännens förmenande försäljas i sin helhet.

Egendomens arrendevärde har beräknats till 1,300 kronor, och har saluvärdet uppskattats till 57,050 kronor, därav 33,757 kronor 9 öre för skogsmark med växande skog.

Arrendatorn, vars fader en lång följd av år innehaft egendomen, har anhållit att få köpa densamma, vilket av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Överjägmästaren och *länsstyrelsen* hava icke haft något att erinra emot försäljningen.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under 1926 besiktigat egendomen, hava, enär med hänsyn till beskaffenheten av jorden i de båda inägoskiftena någon uppdelning av egendomen i mindre jordbruk ej vore lämplig samt anledning för kronan att bibehålla densamma med dess mindre goda jord icke torde föreligga, föreslagit egendomens försäljning i en lott.

Jämväl *domänstyrelsen*, som med skrivelse den 19 mars 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, biträder förslaget om egendomens försäljning och har icke haft något att erinra mot upplåtelse av egendomen ostyckad. Beträffande det åsatta saluvärdet framhåller styrelsen, att de grunder, efter vilka skogen uppskattats, vore sådana, att uppnående av saluvärdet vid utbudande kunde vara tvivel underkastat. Anledning att medgiva arrendatorn, vilken icke ägde optionsrätt vid en eventuell förnyad utarrendering, förköpsrätt vid egendomens försäljning torde icke föreligga. Förbehåll borde göras, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och och anläggningar inginge i försäljningen. De ytterligare utgifter, som efter tillträdesdagen kunde komma att påvila egendomen för Hornborgasjöns sänkning, torde vederbörande köpare bära åläggas gälda.

I avvaktan på statsmakternas beslut i fråga om egendomens disposition har domänstyrelsen ombesörjt dennas skötsel och vård under ett år till den 14 mars 1929.

*Departements-
chefen.*

Även jag biträder förslaget om egendomens försäljning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stenum nr 3 Stommen i Stenums socken av Skaraborgs län må å offentlig auktion till den högstbjudande med tillträdesrätt den 14 mars 1929 försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med skyldighet för köpare att ansvara för de utgifter, som efter tillträdesdagen kunna komma att ytterligare påföras egendomen för Hornborgasjöns sänkning, och med förbehåll att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen.

13:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Marum nr 11 Hospitalskvarn med Marum nr 12 Hospitalskvarn, en kvarn, i Marums socken av Skaraborgs län är utarrenderad för en tid av sju år från den 14 mars 1924 till den 14 mars 1931 mot ett årligt arrende av 900 kronor. I arrendet ingår ej det till egendomen hörande skogsskifte, som å en av distriktslantmätaren Tor Hjertqvist 1921 över egendomen upprättad karta omfattar ägofigurerna nr 15—25 om 6.409 hektar och som den 14 mars 1924 ställts under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning och förenats med kronoparken Furubacken.

Marum nr 11
Hospitals-
kvarn m. m. i
Skaraborgs
län.

Egendomen är belägen vid ån Flian 8 kilometer från Skara och 3 kilometer från Ardala anhaltstation. Den utarrenderade delen av egendomen innehåller enligt beskrivningen till nämnda karta 9.002 hektar åker och tomt, 0.786 hektar äng samt 9.828 hektar skogs- och betesmark, eller tillhoppa 19.616 hektar, fördelade i tre skiften, hemskiftet, ängsskiftet och Rönnboskiftet, de bägge sistnämnda om respektive 1.997 och 3.007 hektar. Åkerjorden består å hemskiftet av lermylla på lerbotten av god beskaffenhet, täckdikad och väl belägen, samt å ängsskiftet av madjord av medelgod beskaffenhet. Rönnboskiftet utgöres av skogsmark. Taxeringsvärdet är 9,900 kronor å jordbruket samt 13,500 kronor för annan fastighet, vari ingår såg- och elektricitetsverk.

Vid den av- och tillträdessyn, som 1923 förrättades å egendomen, tillstyrkte synemännen en av egendomens arrendator Emil Sahlström gjord framställning om nybyggnad av egendomens ladugårdsbyggnad, som vore för liten, obekvämt och otidsenlig, varefter arrendatorn under åberopande härav 1925 inkom till domänstyrelsen med ansökning om snara åtgärders vidtagande i nämnda syfte.

Med anledning härav föranstaltade styrelsen om besiktning å egendomen genom domänintendenten i länet.

Enligt protokollet över denna besiktning, som avhölls den 3 december 1925, befanns det nuvarande ladugårdshuset, innehållande kvarnstall, stall, fähus, loge, lador och hönshus, vara, med undantag av kvarnstallet, gammalt, otidsenligt och obekvämt med stallet och fähuset svårt skadade av mask och röta, gistna och otäta samt därför kalla och dragiga, varför nybyggnad ansågs behöfelig; och beräknades kostnaden härför till 6,680 kronor. Emellertid ifrågasatte domänintendenten lämpligheten att utföra arbetet. Å egendomen ägde kronan, förutom ladugården, manhus, kvarnhus, smedja och bod med magasin (även gammal) samt arrendatorn såg, svinhus, vagnbod, elektricitetsverk med ledningar och alla moderna maskiner i kvarnen. Egendomens jord vore belägen å fyra vitt skilda ställen. Vid den egendomen förbiflytande ån Flian vore på ömse sidor om Hospitalskvarnen inom cirka 3 kilometer belägna ej mindre än 8 kvarnar, vilka sedan elektrisk kvarndrift uppstått å flera håll inom mälldagen ej hade stort värde som kvarnar. Arrendatorn hade därför sökt i sin såg och sitt elektricitetsverk tillgodogöra sig egendomens vattenkraft. Då kvarnen såsom sådan numera hade mindre värde, enär arrendatorn ägde de anläggningar, varmed vattenkraften till större delen utnyttjades, och då egendomens ganska obetydliga areal vore söndersplittad i flera mindre skiften, hemställde domänintenden-

denten, huruvida ej egendomen borde försäljas i befintligt skick hel eller delad, innan dyrbart nybygge företoges.

Sedan arrendatorn i skrivelse den 17 juni 1926 förklarar sig villig att för ett skäligt pris med beräknat tillträde från den 14 mars 1927 inköpa egendomen sådan den befinnes, oberäknat hans byggnader och anläggningar, med den jordareal samt skogs- och hagmarker, som tillhöra egendomen enligt det gällande arrendekontraktet, har saluvärdering av egendomen hållits den 26 juli 1926.

Av instrumentet över denna förrättning och därtill hörande handlingar, däribland förberörda karta med beskrivning, inhämtas, förutom vad ovan nämnts om egendomens areal, bland annat följande.

Egendomens boningshus, källare och smedja äro visserligen i mycket gott stånd, men ladugårdsbyggnaden kräver ombyggnad för här ovan uppgivna kostnad av 6,680 kronor och bodbyggnaden måste ganska snart ersättas med en ny. Kvarn- och turbinhus kräva likaledes inom ej så avlägsen tid en genomgående reparation eller ombyggnad. Dammanläggningar och sumpar äro av gammalmodig konstruktion och otillfredsställande, turbiner och verk slitna. Med avseende härå och av skäl, som domänintendenten enligt besiktningsinstrumentet framhållit, hava *uppskattningsmännen* ansett att, sedan det till kronopark avsatta skogsskiftet, benämnt Pela, avskiltis för att kvarbliva i kronans ägo, återstoden av egendomen borde försäljas, varvid ängskiftet och Rönnboskiftet, vilka på grund av deras läge och obetydliga storlek ej kunde med fördel särskilt salubjudas, borde åtfölja huvudgården. Den sålunda till försäljning förordade delen av egendomen hava uppskattningsmännen åsatt ett saluvärde av 27,000 kronor, varav 1,818 kronor 89 öre för växande skog, 6,455 kronor för egendomens andel i vattenfall och 5,000 kronor för verk i enlighet med vederbörande statens lantbruksingenjörers värdering. Uppskattningsmännen tillstyrka, att egendomen för nämnda pris måtte till inköp hembjudas dess nuvarande arrendator, som innehaft egendomen i 28 år och därunder synnerligen väl hävdad dess åker, uppfört nytt boningshus och efter plan av statens lantbruksingenjör täckdikad egendomen, varför någon ersättning ännu icke sökts eller erhållits. Arrendevärdet för egendomen har beräknats till 800 kronor.

Länsstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren i västra distriktet har ej haft annat att erinra i anledning av samma förslag än att värdet av skogen å Rönnboskiftet, som upptagits efter 6 kronor 60 öre per kubikmeter, borde beräknas efter åtminstone 7 kronor 75 öre per kubikmeter med hänsyn till dess beskaffenhet samt synnerligen förmånliga läge omedelbart invid den stora skoglösa Västgötaslätten. Ståndskogens värde skulle då utgöra 2,135 kronor 82 öre i stället för 1,818 kronor 89 öre.

Vattenfallsstyrelsen, som lämnats tillfälle att i ärendet yttra sig med avseende därå att i den ifrågasatta försäljningen inginge kronan tillhörig andel i vattenfall i Flían, har förklarar sig icke hava någon erinran att göra mot vare sig försäljning av ifrågavarande fallandel, som torde omfatta hälften av fallet, eller det av lantbruksingenjören uppskattade saluvärdet, 6,455 kronor, av själva vattenfallet.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besök å egendomen uttalat, att gården vore för liten för att uppdelas; och hava de förordat densammas upplåtande i en lott.

Sedan domänstyrelsen ansett, att saluvärdet för den till försäljning ifrågasatta delen av egendomen borde bestämmas till 27,300 kronor, har *egendomens arrendator* i yttrande den 23 april 1927 förklarar sig villig att inköpa ifrågavarande egendom med tillhörande kvarn, skogs- och hagmark, som inbegreps i det för honom nu gällande arrendekontraktet, för nämnda belopp, 27,300 kronor, under så lindriga betalningsvillkor som möjligt samt att, om köp komme till stånd, avträda såsom arrendator den 14 mars 1928.

I skrivelse den 21 maj 1927 har *domänstyrelsen*, med överlämnande av handlingarna i ärendet, föreslagit, att ifrågavarande egendom, med undantag av det med kronoparken Furubacken förenade skogsskiftet, måtte under vissa närmare angivna villkor försälas till nuvarande arrendatorn mot nyssberörda köpeskilling.

Då jag icke har något att erinra mot domänstyrelsens förslag, får jag *Departementschefen* hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan egendomen $\frac{1}{4}$ mantal Marum nr 11 Hospitalskvarn med Marum nr 12 Hospitalskvarn, en kvarn, i Marums socken av Skaraborgs län blivit fördelad i två lotter, omfattande den ena förenämnda med kronoparken Furubacken förenade skogsskifte och den andra egendomen i övrigt med dess andel i vattenfallet i Fliai, sistberörda lott må till arrendatorn Emil Sahlström försälas mot en köpeskilling av 27,300 kronor och under villkor i övrigt, att lotten må med äganderätt tillträdas den 14 mars 1928, därvid arrendekontraktet skall upphöra, att lotten säljes i det skick, den vid tillträdet finnes, att köpeskillingen skall erläggas med en sjättedel vid tillträdet och en sjättedel den 14 mars varje av nästpåföljande fem år, att köpeskillingen skall inbetalas till länsstyrelsen i länet, att köpebrev skall utfärdas så snart första sjättedelen av köpeskillingen guldits och köparens skuldförbindelse å återstoden avlämnats, att den försålda lotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, att köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder samt att köparen skall vidkännas till hälften kostnaderna för lottens avskiljande från egendomen i övrigt samt i deras helhet de med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse.

14:0

Höjentorps
kungsgård i
Skaraborgs
län.

Sedan den för tiden från den 14 mars 1921 till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 6,100 kronor upplåtna arrenderätten till kronoegendomen Höjentorps kungsgård nr 1—7, 7 mantal, jämte Höjentorp nr 8, träd- och humlegård, i Eggby, Lundby, Skarke och Öglunda socknar av Skaraborgs län blivit förverkad och arrendatorn förpliktats avträda egendomen den 14 mars 1925, har egendomen utarrenderats under de återstående tre åren av arrendeperioden mot ett årligt arrende av 4,350 kronor.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Tor Hjertqvist 1917 upprättad karta över egendomen och en av samma lantmätare vid rågångsutstakning 1924 upprättad karta över ett område av egendomen med tillhörande andel av sjön Emten jämte beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 16 kilometer från Skara och 4 kilometer från Varnhems järnvägsstation, innehåller 521.761 hektar, därav 143.807 hektar tomt och åker, 9.791 hektar äng, 348.212 hektar avrösningsjord och 19.951 hektar impediment.

Vagns- och redskapsskjul samt spannmalsbod behöva nybyggas. Stallet är äldre men har ansetts kunna användas under ännu en arrendeperiod. Arbetarbostäder saknas vid huvudgården. De vid huvudgården befintliga byggnaderna i övrigt äro goda och tillräckliga för behovet.

A egendomen finnas torpen Dikartorp, Hulängen, Inköpartorp, Djurgården och Vadet. Innehavaren av Djurgården har vid förrättningen anhållit att få köpa detta torp. Då en fränstyckning av denna lägenhet på ett synnerligen olämpligt sätt skulle sönderskära egendomens figur samt torpets arbetskraft väl behövdes vid gården och åbyggnaderna vid torpet vore goda, hava *uppskattningsmännen* avstyrkt berörda ansökning. Av enahanda anledning borde övriga torp bibehållas vid egendomen.

Egendomen är taxeringsvärderad till 155,800 kronor, därav 108,000 kronor för inägor, 11,800 kronor för torp och 36,000 kronor för skog och skogsmark.

I enlighet med medgivande i Kungl. Maj:ts brev den 3 juni 1919 hava från egendomen jämlikt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar försålts bland annat de bebyggda, invid sjön Emten belägna lägenheterna Eggbyäng (8.103 hektar), Paris (7.407 hektar), Gatan (5.46 hektar), Ranken (5.407 hektar) och Lilläng (7.435 hektar) med å 1917 års karta angivna gränser. Lägenheterna äro fränskilda stamfastigheten genom avsöndring. Köparen av lägenheten Ranken har under år 1923 till tandläkaren John Jungmark i Skara försålt den del av lägenheten, som, innehållande 1.57 hektar, är belägen närmast sjön Emten och i jordregistret betecknats Ranken 1². Efter upprättandet av den till grund för försäljningarna liggande 1917 års karta har sjön Emten sänkts, därvid uppstått landvinningar, vilka ej ingå i den till lägenheterna försålda arealen.

Vid ett den 10 september 1921 fastställt laga skifte å Istrums och Ränningtorps skifteslag i Istrums socken har utrönts, att ett intill lägenheten Ranken 1² beläget område om 0.396 hektar, som tidigare hävdats under kronoegendomen 1 mantal Istrum nr 1 Storegård och 1/2 mantal Istrum nr

2 Lillegård i berörda socken, rätteligen tillhörde Höjentorps kungsgård. Vid lantmäteriförrättning 1924 hava rågångarna fastställt omkring ifrågasvarande område och den Höjentorps kungsgård tillhöriga, utanför lägenheterna Ranken 1², Gatan, Paris och Eggbyäng belägna delen av sjön Emten. Till domänstyrelsen har förenämnda Jungmark ingivit en framställning, innebärande förslag rörande inköp av området om 0.396 hektar jämte nämnda del av sjön Emten.

Uppskattningsmännen hava icke ansett sig böra tillstyrka denna ansökan i sin helhet utan hava funnit ett av länsstyrelsen förordad, av vederbörande överlantmätare i ärendet framlagt förslag till delning av ifrågasvarande område förmånligast och mest rättvist. Enligt detta förslag skulle innehavarna av de särskilda lägenheterna få köpa den strand och det vatten, som låge utanför respektive innehav, och borde innehavaren av Ranken 1² härutöver få förvärva området om 0.396 hektar.

Vid rågångsförrättning år 1926 hava gränserna fastställt för det Höjentorps kungsgård tillhöriga område, som är beläget utanför lägenheten Lilläng; och borde innehavaren av denna lägenhet få förvärva detta område.

De till försäljning föreslagna områdena äro närmare utmärkta å förut berörda 1924 års karta, och hänföra sig nedan omförmälda beteckningar till samma karta. Områdena hava av uppskattningsmännen saluvärderats sålunda.

A + B, områden föreslagna att tilläggas Ranken 1²:

A.	0.396 hektar
B. a, landvinning, bevuxen med lövskog	0.400 »
b, sjöområde i Emten	6.800 »
	7.596 hektar;

saluvärde: 1,400 kronor;

C, område föreslaget att tilläggas Gatan:

a, landvinning, bevuxen med lövskog	0.042 hektar
b, sjöområde i Emten	0.638 »
	0.680 hektar:

saluvärde: 150 kronor;

D, område föreslaget att tilläggas Paris:

a, landvinning, bevuxen med lövskog	0.134 hektar
b, sjöområde i Emten	0.710 »
	0.844 hektar:

saluvärde: 250 kronor;

E, område föreslaget att tilläggas Eggbyäng:

a, landvinning	0.036 hektar
b, sjöområde i Emten	0.272 »
	0.308 hektar;

saluvärde: 100 kronor;

F, område föreslaget att tilläggas Lilläng:

a, landvinning, bevuxen med lövskog	0.58 hektar
b, sjöområde i Emten	6.30 »
	6.88 hektar;

saluvärde: 500 kronor.

I särskilda ansökningar hava samtliga lägenhetsinnehavare anhållit att få till sina respektive lägenheter förvärva nu omförmälda områden.

Arrendevärdet å egendomen har beräknats till 5,300 kronor.

Länsstyrelsen, som icke haft något att erinra mot den verkställda värderingen, tillstyrker uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under 1926 besiktigat egendomen, hava icke heller funnit anledning till erinran mot uppskattningsmännens berörda förslag. Enär arbetskraften vid de till egendomen hörande torpen vore erforderlig för huvudgården samt eljest arbetarbostäder måste nybyggas vid denna, hava de sakkunniga icke ansett sig böra ifrågasätta frånstyckning av torpen eller något av dem. De sakkunniga hava föreslagit, att egendomen måtte ånyo utarrenderas och att, då mot slutet av den nya arrendeperioden behov av förbättrade stallutrymmen med sannolikhet komme att uppstå, cirka 15 hektar åker av de längst bort (4 kilometer) från huvudgården belägna delarna av den till gården nu brukade marken måtte frånstyckas.

Enligt meddelande av *domänintendenten* i skrivelse den 20 juni 1927 har vid saluvärderingen av de till försäljning ifrågasatta områdena största hänsyn tagits till de därmed följande andelar av sjön Emten med fiske.

I skrivelse den 2 juli 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del biträtt uppskattningsmännens föreliggande förslag. Köpeskillingen för det område, som avsåges att tilläggas lägenheten Ranken 1², torde böra erläggas kontant. För övriga köpeskillingar torde böra föreskrivas samma betalningsvillkor, som stadgats vid stamlägenheternas upplåtande.

Med hänsyn till önskvärdheten att i möjligaste mån undvika för kronan oekonomiska interimistiska utarrenderingar och då någon tveksamhet angående den lämpligaste dispositionen av egendomen i övrigt under närmaste framtiden knappast kunde föreligga, hade styrelsen ansett sig kunna gå i författning om förnyad utarrendering av denna del av egendomen från den 14 mars 1928.

Styrelsen hemställde därför om åtgärder för försäljning av de i uppskattningsmännens förslag avsedda områden.

*Departements-
chefen.*

Med biträdande av domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen Höjentorps kungsgård nr 1—7, 7 mantal, jämte Höjentorp nr 8, träd- och humlegård, i Eggby, Lundby, Skarke och Öglunda socknar av Skaraborgs län må fränskiljas och försäljas,

dels ovan omförmälda områden om tillhoppa 7.596 hektar till tandläkaren John Jungmark mot en köpeskillning av 1,400 kronor samt under villkor i övrigt

att områdena må tillträdas den 14 mars 1928, att köpeskillingen erlägges senast å tillträdesdagen till länsstyrelsen i länet för att tillföras domänfonden, att områdena säljas i det skick, de vid tillträdet befinnas, att köparen skall svara för de å områdena för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med områdenas avskiljande, lagfart å fångät och andra med köpet för- enade utgifter,

dels ock ovan berörda områden om respektive 0.68 hektar, 0.844 hektar, 0.308 hektar och 6.88 hektar vart för sig enligt gällande grunder för upplåtande av egna- hemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt beträffande området om 0.68 hektar för innehavaren av lägenheten Gatan, beträffande området om 0.844 hektar för innehavaren av lägenheten Paris, beträffande området om 0.308 hektar för innehavaren av lägenheten Eggbüäng och beträffande området om 6.88 hektar för innehavaren av lägenheten Lilläng.

15:o.

Kronogendomen $\frac{1}{2}$ mantal Lundby nr 6 Djäkna- gården i Norra Lundby socken av Skaraborgs län är tillsammans med de i samma socken belägna kronohemmanen $\frac{1}{2}$ mantal Lundby nr 2 Erik Olovsgården, $\frac{1}{2}$ mantal Lundby nr 8 Albrektsgården och $\frac{1}{2}$ mantal Lundby nr 13 Skattegården utarrenderad under ett år till den 14 mars 1928 mot en avgäld av 2,360 kronor. I propositionen nr 25, punkt 15, till 1926 års riksdag, i vilken proposition framlagts förslag om försäljning från egendomen av vissa lägenheter, finnas uppgifter meddelade angående egendomens belägenhet, areal, omfattning m. m., och tillåter jag mig hänvisa till propositionens innehåll härutinnan.

I enlighet med medgivande i Kungl. Maj:ts brev den 26 april 1905 har från egendomen försålts bland annat den invid sjön Emten belägna lägenheten Rosenlund, vilken skilts från stamfastigheten Lundby nr 6 Djäkna- gården genom avsöndring. Efter försäljningen har sjön Emten sänkts, därvid uppkommit landvinning, vilken ej ingår i den till lägenheten för- sålda arealen.

Vid rågångsförrättning år 1926 hava gränserna fastställts för det Djäkna- gården tillhöriga område av landvinning och andel i sjön Emten, som är beläget utanför Rosenlund. Innehavaren av Rosenlund, C. A. Smedberg, har anhållit att få köpa området i fråga, och hava vederbörande uppskatt- ningsmän i samband med uppskattningsförrättning å kronoegendomen Höjen- torps kungsgård värderat berörda område. Detta, som inlagts å en av distriktslantmätaren Thor Hjertqvist 1924 upprättad karta över ett jord-

*Lundby nr 6
Djäknagården
i Skaraborgs
län.*

område av Höjentorps kungsgård med tillhörande andel i sjön Emten, omfattar dels andel om 0.32 hektar i en å kartan med litt. a betecknad landvinning, bevuxen med lövskog, och dels andel om 2.10 hektar i ett med litt. b betecknat sjöområde i Emten eller sålunda tillhoppa 2.42 hektar. Området har saluvärderats till 400 kronor.

Länsstyrelsen har tillstyrkt den gjorda framställningen och föreslagit, att området måtte hembjudas sökanden mot det uppskattade värdet.

Enligt meddelande av *domänintendenten* i skrivelse den 20 juni 1927 har vid saluvärderingen av området största hänsyn tagits till den därmed följande andelen av sjön med dess fiske.

I skrivelse den 2 juli 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid meddelat följande.

Styrelsen biträdde försäljningsförslaget och finge tillika erinra, att styrelsen sistnämnda dag avlätit framställning om försäljning från Höjentorps kungsgård av vissa områden av liknande slag som det ifrågasatta (jfr punkt 14 här ovan).

Beträffande frågan om dispositionen av egendomen i övrigt ansåge sig styrelsen i detta sammanhang böra erinra, att kronojordstyckningssakkunniga, som under år 1926 besiktigat egendomen, ansett att, med hänsyn till den samlade ägofiguren och då egendomen efter inlösen av vissa arrendatorn tillhöriga byggnader samt uppförandet av arbetarbostad med uthus vore fullt bebyggd, anledning icke föreläge att verkställa uppdelning av egendomen i mindre jordbruk; och hade de sakkunniga förordat förnyad utarrendering av egendomen. Styrelsen hade i anslutning härtill gått i författning om upplåtande på förnyat arrende från den 14 mars 1928 av egendomen med undantag av det nu till försäljning ifrågasatta området.

Departements-
chefen.

Då icke heller jag finner anledning till erinran mot försäljningsförslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovannämnda område om 2.42 hektar må från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Lundby nr 6 Djäknagården i Norra Lundby socken av Skaraborgs län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med hembuds rätt för innehavaren av lägenheten Rosenlund, C. A. Smedberg.

16:o.

Kärne nr 1
litt. E i Värmlands län.

Sedan riksdagen i skrivelse den 7 juni 1916, nr 187 p. 20, enligt Kungl. Maj:ts förslag i proposition samma år nr 198 p. 20 medgivit att, bland andra, lägenheten Mariehov finge med i statsrådsprotokollet vid nämnda proposition angivet område från kronoegendomen 1 mantal Kärne nr 1 i Grava socken av Värmlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med rätt för lägenhetens innehavare till utfartsväg över stamhemmanets ägor, förordnade Kungl. Maj:t den 21 juni 1916 om verkställighet av beslutet.

Lägenheten, vilken vid ägostyckning åsatts $\frac{873}{10000}$ mantal Kärne nr 1 litt. E samt vid arrendeuppskattning år 1914 upptagits till ett saluvärde av 14,000 kronor, försälldes sedermera till Gustaf Eng för en köpeskilling av 33,400 kronor med tillträdesrätt den 14 mars 1919.

Den 5 november 1925 har länsstyrelsen i ovanberörda län till domänstyrelsen anmält, att lägenheten Mariehov vid exekutiv auktion inköpts av kronan.

Intill år 1925, då nämnda auktion ägde rum, hade Eng, som vid tillträdet erlagt en tiondel av köpeskillingen kontant, i räntor å ogulden köpeskilling inbetalat inalles 4,019 kronor 4 öre.

Lägenheten har genom domänstyrelsens försorg utarrenderats till den 14 mars 1928 mot en årlig arrendeavgäld av 625 kronor.

Under år 1926 har ny arrende- och saluvärdering ägt rum å lägenheten.

Av instrumentet över förrättningen inhämtas, att lägenheten har en areal av tillhopa 47.984 hektar, varav 24.05 hektar åker, 8.077 hektar äng och 15.857 hektar skogsmark. Saluvärdet har bestämts till 10,600 kronor, därav 887 kronor för växande skog. Arrendevärdet har upptagits till 440 kronor för år.

Lägenheten är taxerad till 18,800 kronor.

Uppskattningsmännen hava ansett, att lägenheten snarast möjligt åter bör försäljas.

Överjägmästaren i bergslagsdistriktet har icke haft något att erinra emot skogsvärderingen av lägenheten och dennas försäljning.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra emot uppskattningen.

Efter förrättningens verkställande har förre innehavaren av lägenheten, förbemälda Eng, i en till domänstyrelsen insänd skrivelse anhållit, att lägenheten vid eventuell försäljning måtte hembjudas honom för det vid nu senast förrättade uppskattning åsatta saluvärdet, 10,600 kronor.

Med hänsyn till de avsevärda belopp Eng utgivit för lägenheten, utgörande inalles 7,359 kronor 4 öre, anser *domänstyrelsen*, som ej hade någon erinran mot uppskattningsmännens försäljningsförslag eller det lägenheten åsatta saluvärdet, med billigheten överensstämmande, att lägenheten hembjudes Eng för värderingssumman, 10,600 kronor.

Jag biträder domänstyrelsens förslag. Då emellertid enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar hembuds rätt åt Eng till ifrågavarande lägenhet icke kan tillerkännas honom, torde förslaget böra underställas riksdagens prövning.

*Departements-
chefen.*

att lägenheten $\frac{873}{10000}$ mantal Kärne nr 1 litt. E i Grava socken av Värmlands län må med ovan angivet område försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1928 samt med rätt för Gustaf Eng att erhålla hembud å lägenheten.

17:o.

Fyrby nr 3 i
Örebro län.

Kronoegendomen 1 mantal Fyrby nr 3 i Fellingsbro socken av Örebro län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 1,250 kronor. Under år 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Ernst Fjellman år 1898 över egendomens inägor upprättad karta jämte beskrivning med därå tecknad, av distriktslantmätaren Athos Eckerbom år 1925 verkställd arealutredning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, förlagd i två skiften, är belägen 4 kilometer från Ullersäters station å Stockholm—Köping—Frövi järnväg.

Egendomen innehåller en areal av 111.8225 hektar.

Å egendomen finnes, bland annat, en lägenhet Myrhagen ävenledes benämnd Björklund, brukad av skomakaren Carl Gustaf Johansson, som äger å densamma befintliga hus.

Johansson har hos uppskattningsmännen anhållit att få förvärva lägenheten Myrhagen, och hava uppskattningsmännen föreslagit densammas avskiljande och försäljning till eget hem med gränser, som å en uppskattningsinstrumentet bilagd karta närmare angivas.

Försäljningslotten omfattar en areal av 0.67 hektar, därav, 0.249 hektar odlad jord och åker, 0.085 hektar tomt och ängsbackar samt 0.336 hektar odlings- och betesmark.

Lägenheten har av uppskattningsmännen äsatts ett saluvärde av 305 kronor, därav 44 kronor för å lägenheten växande skog.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra mot försäljningsförslaget.

Domänstyrelsen, som i skrivelse den 19 augusti 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har tillstyrkt lägenheten Myrhagens försäljning enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

I sin skrivelse har domänstyrelsen tillika anmält, att styrelsen vid tagen del av försäljningsförslaget ifrågasatt, huruvida icke ett större antal egnahemslägenheter lämpligen kunde avseändras från egendomen, samt att domänstyrelsen genom länsstyrelsens försorg låtit inhämta uppgift härom av vederbörande uppskattningsmän. I den av dem med anledning härav verkställda utredningen hava *uppskattningsmännen* till försäljning föreslagit hela det Myran benämnda skifte — med undantag av lägenheten Myrhagen — med en areal av 17.906 hektar och gränser, som närmare framginge av en utredningen bifogad, år 1926 upprättad karta. Skiftet, bestående av för småbruk ej lämplig jord, borde, enligt uppskattningsmännens åsikt, försäljas såsom en jordbrukslägenhet. *Länsstyrelsen* har icke haft något att erinra mot sagda förslag. *Revirförvaltningen* har emellertid på det bestämdaste motsatt sig försäljning av skiftet Myran. Ej heller *domänstyrelsen* har funnit lämpligt, att skiftet Myran försäljes.

Kronojordstyckningssakkunniga, som icke yttrat sig angående upplåtande av lägenheten Myrhagen, hava ansett, att egendomen efter arrendeperiodens utgång ånyo borde i sin helhet utarrenderas.

För egen del tillstyrker jag lägenheten Myrhagens försäljning i enlighet med domänstyrelsens förslag. Även biträder jag domänstyrelsens uppfattning, att någon ytterligare försäljning av mark från egendomen icke nu bör ifrågakomma. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Myrhagen eller Björklund må med angiven areal och till åsatt saluvärde från kronoegendomen 1 mantal Fyrby nr 3 i Fellingsbro socken av Örebro län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt uti de under 1:o—17:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Maj:t Konungen lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.